

צ'בזטי מזהר"ן

קמא

דף סט.: ע.

עם

ביאור חברותא

ללימוד בעיון

תורה נה

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמה)

ליקוטי

שאלו את ריב"ק נו תלת נפקין מחד נח

מוהר"ן

סמ.

(תהלים סט) **ישיחו בי יושבי שערי**. כי נכנע כבד כועם שהיא עשו אדום כנ"ל שהוא **כאדרת שערי** (בראשית כה) וזהו נפילת פעם שלישי שערי של ארם: (ע"כ לשון רבינו ז"ל): **אִישׁוּיִךְ** לעיל אחר תיבת ע"י בחי' שהבאתי (**בכאן** דלג רבינו ז"ל כמה תיבות שהיו כתובים בלשונו שם, בכתיבתו הק'. וכשנתן לי להעתיק תורה זאת, מחק בכוונה כמה וכמה תיבות מכתובות ידו הק', כדי שלא אעתיקם. וראיתי שהיה לו בזה כוונה שלימה. וכן היה דרכו כמה פעמים, בכמה תורות, שהיה מדקדק מאד כשנתן תורתו להעתיקה, למחוק שם כמה וכמה תיבות שהיו מוכרחים להענין מאד, ודלג באמצע, כי לא רצה שיתגלו אלו הדיבורים. והמענין היטב באלו המקומות יוכל להבין שהסר שם באמצע הענין. וגם בתורה הזאת יכולין לראות קצת, כי כתב וכשיפול וכו' ע"י בחי' שהבאתי. ואין זה דרך לשונו. אך כל זה היה אצלו כתוב הדרג' מבואר היטב. אך בכוונה מדוייקת דלג באמצע. כי כל דבריו הקדושים היו בפלם ומשקל גדול, מה לגלות ומה שלא לגלות. ואפי' תיבה אחת יתירה היה מדקדק עליה שלא לדבר או שלא להעתיק. כפי מה שהיה יודע ע"פ השגתו העצומה, שאין צריכין לגלות זאת: ועיין בסמוך כסי' ג"ה אות ט', מ"ש שם כי הגדולה של הכשירי הדור היא בחי' כלי אל התחדשות התורה בבחי' (ואלו וכו'. ושם ניכר החסרון לעינינו. ועתה ע"פ הנ"ל תבין הדבר, כי שם מחק כמה תיבות באמצע התורה. וכן באותה התורה שבסי' ג"ה הנ"ל מחק מקודם ג"כ כמה וכמה תיבות וענינים, בשאר מקומות שאין ניכר כ"כ. וכן אח"כ בסי' ג"ט שם ג"כ מחק באות ו' אחר וז"פ בית והזן וכו' שהאבות היו מגיירים גרים וכו'. שם מחק כמה וכמה תיבות. וכן בשאר מקומות באותה התורה, וכן היה בכמה וכמה תורות שנתן להעתיקם, כנ"ל. והדברים עתיקים)

(שייך לאות א' ובי') (שבת קטז ע"ב) **המבזה** ת"ח אין לו רפואה למכתו. כי כל הרפואות הם הרככות ^[1], דהיינו שלוקחין סם פלוני ועשב פלוני במדה ובמשקל כך וכך, וכן עשב אחר שמשקלו כך וכך, וכן שוקלין מכמה מינים, וכל עשב ועשב יש לו כח אחר ומערבין אלו המינים ביחד, ועושיין מהם הרכבה. וזאת ההרכבה יש לה כח לרפאות החולאת. נמצא שעיקר כח הרפואה על ידי ההרכבה, שנעשה לה כח אחר חדש על ידי הכח שקבלה מכל אלו העשבים שנתערבו. ובוזה הכח של ההרכבה דוקא מרפאין החולאת. וע"כ צריך רופא מומחה שיודע לעשות ההרכבה. אבל מי שאינו מומחה, אף אם יקה העשבים שיש להם כח לרפאות, עכ"ז לא יפעול כלל, כי אין יודע איך להרכיבם. כמו כן התורה שהיא רפואה לכל דבר, כמו שכתוב ^[2] **ולכל בשרו מרפא**. אין מי שיודע אותה, כ"א חכמי הדור, כי נמסרה להם לדורשה בשלש עשרה מדות שהתורה

נדרשת בהן. אבל מהתורה בעצמה אי אפשר לידע דבר, כ"א ע"פ חכמי הדור שהם מפרשים אותה. כי התורה עניה במקומה ועשירה במקום אחר ^[3], והחכמים מלקטין ומערבין ומרכיבין את התורה ודורשין אותה ממקום למקום, בי"ג מידות. והם גורעין ומוסיפין ודורשין (ב"ב קיא: ^[4]), ואף שכתוב בהתורה כך, הם גורעים ממנה אות או תיבה, ובמקום אחר מוסיפין, ובוזה דורשין אותה, כפי מה שיודעין, כמו שנמסרה להם. וע"כ כשפוגם בכבוד תלמוד חכם, אין רפואה למכתו. כי עיקר כח הרפואה שמקבלין מהתורה, אי אפשר לקבל כ"א על ידי חכמי הדור, כי להם נמסרה לדורש, והם יודעים להרכיב אותיות התורה כנ"ל, שזה עיקר כח הרפואה כנ"ל, כי כל העשבים מקבלים כח מהתורה כמבואר לעיל. ועיקר כחם לרפאות, הוא על ידי ההרכבה כנ"ל. ע"כ העיקר תלוי בחכמי הדור, שעל ידי שהם יודעים לדורש את התורה ולהרכיב אותיות התורה כנ"ל, על ידי זה מקבלין כח כל ההרכבות של כל העשבים, שמקבלים כח מהתורה: ע"כ העיקר שיהיה לו אמונת חכמים, ולהזהר בכבודם, לירא מהם מאד. ואף אם נראה לו מהם דבר שאינו מפורש בתורה כך לפי דעתו, ונדמה לו שהם עושים חס ושלום כנגד התורה, הוא צריך להאמין שכבודאי הם עושים כנונה ע"פ התורה, כי התורה נמסרה להם. כגון שאנו רואים שמפורש בתורה **ארבעים יכנו** (דברים כה), והם אמרו ל"ש מלקות דווקא (מכות כב: ע"ש). כי הם יודעים ע"פ הדרשות והמודות כפי מה שנמסר להם, שצריך דווקא ל"ש מלקות. ע"כ צריך להאמין בחכמים, ולהשליך שכלו ודעתו, רק לסמוך עליהם, כי להם נמסרה התורה לדורשה כנ"ל:

(לשון רבינו ז"ל):

נח ^[5] **איתא** בזהר בראשית (דף לב ע"ב) תלת נפקין מהד: חד בתלת קיימא: חד עאל בין תרין: תרין ינקין אחד: חד יונק² לכמה סטרין:

א היינו כי באר וענן ומן, כלא"י חזרו בזכות משה. כמ"ש חז"ל (תענית ט') **ואכהיד שלשת הרועים בירה אחד** ^[6], וכי בירה אחד מתו. ותרצו כי בהסתלקותם של אהרן ומרים נסתלקו ענן ובאר, וחזרו בזכות משה. וכשנסתלק משה בירה אדר ^[7], אזי נסתלקו באר וענן ומן, והוי כאלו מתו כל השלש בירה אחד. וזהו תלת נפקי מחד, היינו באר וענן ומן, היו בשביל חד, בשביל משה:

ב ומשה היה נשמתו כלול משלשה אבות, והיה לו כח להמשיך אלו השלשה השפעות. **באר מים חיים** ^[8], זה בחי' אברהם, מימי החסד, ואברהם התחיל לחפור בארות ^[9]. וענן זה בחי' יצחק ^[10], בחי' **השך ענן וערפל** ^[11], בחי' (בראשית כז)

¹ * דברים ד' יא

² הערת מוהר"ן שהוסיף במהדורת תקפא

³ מתורלו - הדור

⁴ עיין לקמן תורה א' תנינא את יא ד"ה וכן ברפואת העשבים.

⁵ משלי ד' כב

⁶ גם בדפוס ותרלד - במקום, בתקפא לא ברור נראה - במקום

⁷ לעיל אות ב' ושם ציין ירושלמי ר"ה פ"ג הל' ה'

⁸ גם בדפוס ותרלד - ממקום, בתקפא נראה ממקום (כנראה שנמחק חלק מהור')

⁹ ועיין גם יומא מת. ובחים כה. בכורות מד: וכלה ענק שחטו בחלו זוחק כ"ב כיון ששם עי"ז נלכס הפך הפשט, כי כפוק משמע שאשך יורשת בעלה וע"י שגורע ומסוף לוש שאנה יורשת. עוד גם שם החיזוק עי"ז ממלא תיבה חסכה כמנוול בחוסי' ד"ה גולעין בימא מת. עוד צוה ללון גולעין ממנוע תיבה עיין חוספת ד"ה לטעפה בזמנים אלו: ובסנהדרין ד:

¹⁰ דפוס ע"פ מתרצו - עפ"י

¹¹ תורה נח נדפסה בדפוס אהרי תורה נז צילום 124 טור ב עיין סוף תורה נה

¹² תורה זו לשון רבנו מכתב ידו ונאמרה בראש השנה שנת תקסו (חי"ט) שחל בימים ג' ד' (פ"ל"ח) עם תורה נט בתורה אחת ובכתיבתה חילקן רבנו לשתים כמבואר בסוף תורה נט.

¹³ גם דפוס ותרלד - יונק, ומתורלו - ינק (כלשון ההור)

¹⁴ גם בתורלו - כלא, בדפוס - כולא, ומתורלו - כולט

¹⁵ זכריה יא ח'

¹⁶ מגילה יג:

¹⁷ * בראשית כו יט

¹⁸ עיין בראשית כו יח ועיין שפתי כהן בראשית מג יא

¹⁹ וזהר ח"ב נו:

משפיעים את השבת, את התשובה הנ"ל, נתקלקל אצלם הארת התשובה. ואז נתקלקל ההוד והדר והגדולה הבאה לכשירי הדור ונתגאים. וזהו בחי' (תהלים נט) **הטאת פימו דבר שפתימו וילכדו בגאונם**. ע"י הטא הדיבור, נלכדים בעון גאווה [ג]. וזהו גלות השכינה, היינו הגדולה, שהוא בחי' מלכות, בחי' שכינה, נפגם ונעשה גאווה : **וזהו פי' (שבת לא) מפני מה ראשיהם של כבליים סגלגלות מפני שאין להם חיות פקדות**. כבליים, היינו הדור הפוגמים בהדיבור בחי' (בראשית יא) **כי שם בלל ה' שפת כל הארץ**. וראשיהם הן כשירי הדור. **סגלגלות**, היינו **סגל גלות**. סגל, זה בחי' ההוד והמלכות, בחי' **סגולת מלכים** (קהלת ב), גלות השכינה כנ"ל, שנפגם אצלם ההוד ונלכדים בגאווה; וזה והשיב להם, מפני שאין להם חיות פקדות. חיות, זה בחי' שבת הנ"ל, בחי' **טועמיה חיים זכו** [ג], בחי' תשובה הנ"ל, בחי' (יהווקאל יח) [ג] **שובו** וחייו בחי' רפואה [ג], כמ"ש (ישעיה לח) **ותחלימוני ותחיניני** [ו]. שאין מקבלים חיות, בחי' שבת הנ"ל, מפקחי הדור, מחכמי הדור הנ"ל, מבחי' משה הנ"ל, כי א"א להם לקבל שבת, בחי' תשובה, מחכם הנ"ל, אלא ע"י שמירת הדיבור כנ"ל. אבל הדור שהם בחי' כבליים כנ"ל, שאין מקבלין חיות שבת כנ"ל, ע"י ראשיהם, שהם כשירי הדור, סגל"ג גלות. ההוד והגדולה אצלם בגלות, היינו שנפגם בחי' מלכות. וזהו גלות השכינה, שנופלים בגדלות ח"י :

נט [ג] א מי שמשתדל תמיד לקרב בני אדם לעבודת הש"י, צריך לשמור את עצמו שלא יתאחזו בו הקליפות והרע של אלו בני אדם. כי זה האיש המשתדל לקרב ולעשות נפשות, בבחי' (בראשית יב) **וזאת הנפש אשר עשו בחרן**, הוא בונה בחי' היכל הקודש. קודש, זה בחי' (ישעיה ד) **והנותר בירושלם קדוש יאמר לו**, היינו זה שבני אדם נשארים דבוקים ביראה שלימה [ו] על ידו. אע"פ שיש כמה"ל וכמה שנפלו מקדושתם, אעפ"כ מאלו שנשארו ביראה שלם, ע"י קדוש יאמר לו, וזה בחי' קדש. והיכל זה בחי' הכבוד שנתכבד הש"י. כמוכא בזהר (יתרו דף סט ע"א) **כד אתי יתרו כדין אתיירק שמוא דקב"ה**. וזה בחי' (תהלים צו) **ספרו בגוים את כבודו**, שע"י שמקרבים את עצמן לעבודת הש"י אלו הרחוקים, זהו כבודו ית"ש. והכבוד זהו בחי' היכל, בבחי' (שם כט) **ובחיכלו כלו אומר כבוד**. והיכל הקודש הזה מושך את עצמו תמיד לשרשו, היינו לכו של עושיהו, כי שם שרשו. כי מחמת הדברים שיצאו מעומק לבו של האיש הכשר, נכנסו בלבם [ג], והזרו להש"י. והיכל הקודש הזה, שורה ומלביש את הרוח החיוני שבלב האיש הכשר. כי הרוח הוא בלב, בבחי' (יהווקאל לו) **ונתתי לכם לב חדש ורוח חדש**. והיכל הקודש יונק חיותו מהרוח הזה, בבחי' (משלי כט) **ושפל רוח יתמוך כבוד**. ועיקר הלבשתו לרגלי הרוח, בבחי' (ישעיה מב) **ורוח להולכים בה**. כי ברוח

זהו יש קומה שלימה, כי מבחי' רגליו נתעורר להיישיר את בני אדם לעבודת הש"י^כ, בבחי' (שם מ) **ישרו בערבה מסילה לאלקינו**. מסילה דייקא, שהוא מקום^{כז} הרגליו [ג]. וזהו בחי' (תהלים פד) **מסילות בלבבם**, שע"י מסילות שבלבבם, נתעורר להיישיר את בני אדם השוכנים בערבה ובהושך, להיישיר להם דרך לעבודת הש"י. ומחמת שהיכל הנ"ל נעשה מהנפשות אשר היו רחוקים עד הנה, ויש קליפות רבות השוכנים סביבם, בבחי' (יהווקאל ה) **וזאת ירושלים שמתיה בתוך הגוים**. ואפשר עכשיו כשמלביש ההיכל את הלב כנ"ל, אפשר שיתאחזו ח"י החיצונים, ביצר מחשבות לבו [ג] של הכשר הזה [כא]: **עצה** על זה שיומין מלאכי לבו, שהוא בחי' התלהבות הלב. שהתלהבות היא^{כב} בחי' מלאכים, בבחי' (שמות ג) **וירא אליו מלאך ה' בלבת אש**, ואש הזה הוא שורף אותם. ואז גם היכל הקודש מקבל כח האש, ושורף את הקליפות גם מלהתאחו בו בבחי' (שם כד) **וכבוד ה' כאש אובלת** : **ב ואש המלאך** הזה נעשה מבחי' משפט. שמכלכל דבריו **במשפט** [כג], שאדם שופט את עצמו [ג]. וזהו בחי' (ישעיה סו) **כי כאש ה' נשפט**. והמשפט הוא בלב, בבחי' (שמות כח) **ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו תמיד**. ואז יוצא לאור משפט [כד], היינו שנתלחב הלב ויושב על כסא. בבחי' (תהלים ט) **כונן למשפט כסא**, שהוא בחי' כבוד הנ"ל, בבחי' (ירמיה יז) **כסא כבוד**. וזהו בחי' (תהלים יז) **תמוך אשורי במעגלות**. אשורי, זה בחי' רגליו [כא] הנ"ל. במעגלותיך, זה בחי' כסא כבוד, בחי' (מלכים א יוד) **וראש עגול לכסא מאחריו**, היינו שהכבוד מלביש את הלב כנ"ל. וזהו בחי' (ישעיה א) **קרי נאמנה מלאתי משפט**. קריה, זה בחי' ירושלים [כז] עיר הקודש הנ"ל, מלביש את משפט הנ"ל; וזהו בחי' (ירמיה ג) **בעת החיא יקראו לירושלם כסא ה' ונקוו אליה כל הגוים לשם ה' ולא ילכו עוד אחרי שרירות לבם הרע**. כי אש המלאכים שבלב הנ"ל יכנע^{כח} את לבם הרע : **ג וזהו בחי' שמירת שבת**, כמוכא בזהר (בהקדמה דף ה ע"ב) **את שבתותי תשמורו** [ג] שבתותי דא עגולא להורבווע דלגו. עגולא, בחי' כסא כבוד הנ"ל, בחי' **וראש עגול לכסא** [כו]. ורבווע^{כט} דא משפט, בבחי' (שמות כח) **רבווע יהיה כפול הנאמר** בחשן המשפט. כי בחול, השכינה מבררת כירורים, ובשבת היא שובתת [כז]. ולעתיד שיתבטל כל הרע, בבחי' [כז] **ולא ילכו עוד בשרירות לבם הרע** אז יהיה יום שכולו שבת [כא]. כן ע"י עיגולא ורבווע הנ"ל, שעל ידם נתבטל הרע כנ"ל, על ידי זה נתהווה בחי' **שבתותי**, בחי' עיגולא ורבווע^{כח} :

ד וזהו בחי' כיטול האימור בששים. ששים, זה בחי' עיגולא, בחי' סמוך, שהיא עיגולא. בחי' **כסא כבוד**, בחי' (איוב לו) **וזאת מלכים לכסא**, בחי' (ש"ה ו) **ששים המה מלכות**. והאימור שהיא הקליפה, נתבטל ע"י **כסאות למשפט** [כב], ואין זוכר אלא עיגולא, כי זה באתגליא, ורבווע^{כט}

תורה אור 29 פסוקים תהילים נט (יג) הטאת פימו דבר שפתימו וילכדו בגאונם ונאקלה ומנחש יספרו: בראשית יא (ט) כי על פי קרא שיקה נבל יי שם קלל ידוד שפת כל הארץ ומשם הפירוש ידוד על פני קל הארץ: קהלת ב (ח) נכסתי לי גם כסף ונקנה וסגלתי מכלים ומפורגות עשיתי לי שרים ושרות ומצננות גני האדם שדה ושדות: יהווקאל יח (ט) כי לא אפחץ במות למת נאם אדוני ידוד והשיבו וחי: ישעיה לח (טו) אדוני עֲלִיכם יהיו ולכל בְּרוֹן תִּי רווחי ותְּחַלְּטֵנִי וְתִהְיֶנְנִי:

תורה נט בראשית לך לך יב (ה) ויפק אברהם את שרי אשתו ואת לוט בן אחיו ואת כל רכושם אשר רכשו ואת הנפש אשר עשו בתוכם ויצאו לקצת ארצה כנען ויבאו ארצה כנען:

ישעיה ד (ג) ויהי הנשאר בציון ותגור בירושלם קדוש יאמר לו קל התגוב להיום בירושלם.

דברי הימים א טו (כד) ספרו בגוים את כבודו בכל העמים נפלאותי:

תהילים צו (ג) ספרו בגוים כבודו בכל העמים נפלאותי: תהילים כט (ט) קול ידוד יחלל אילות ויחשף יצרות ויביקלו פלו אמר קבוד: יהווקאל לו (כז) ונתתי לכם לב תרש ורוח תרשה אתן בקרבכם ויחֶסְרתי את לב האהבן ממשלכם ונתתי לכם לב קשר:

יהווקאל יח (לא) השליכו מעליכם את כל פשעיכם אשר פשעתם גם וישעו לכם לב תרש ורוח תרשה אתן תמתו בית ישראל:

משלי כט (כג) גאות אדם תשפילנו ושפל רוח יתמר קבוד: ישעיה מב (ה) פה אמר האל ידוד בורא השמים ויגושיהם רקע הארץ ויצאניה גתן ונקמה לעם עֲלֵיךְ יְרֵאתֵהוּ לְהַלְכִים בה:

ישעיה מ (ג) קול קודא בפדבר פנו דרך ידוד שירי פְּעָרָה מְסַלָּה לְאַחֲנֵיהֶ: תהילים פד (ו) אשירי אדם עוז לו כך מסלות בלבבם: יהווקאל ה (ה) פה אמר אדוני ידוד זאת ירושלים בתוך הגוים שמתיה וסביבותיה ארצות:

בראשית ו (ח) וירא ידוד כי רבה רעת האדם בציון וכל יצר מחשבת לבו רק רע על ימים:

שמות ג (ב) ויבא מלאך ידוד אליו בלבת אש מתוך הסנה ויבא ויגה הסנה בער קאש והסנה איננו אכל: שמות כה (ו) ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת המסות ותי על לב אהרן בבוא לפני ידוד ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו לפני ידוד תמיד:

תהילים ט (ח) וידוד לעולם ישב כונן למשפט כסא: ירמיה יז (יב) כי כאש כבוד קודם מראשון מקום מקדשנו: תהילים יז (ה) ומפך אשרי בנעגלותיך על נמוסו פשעתי: מלכים א י (י) שם מעלות לפכה – איש רשע צגל לפכה מאחריו יודת מיה ומהה אל מקום השבת יהינים אריות עטרים אצל היתדות:

ישעיה א (כא) איכה היתה לזונה קריה נאקמה מלאתי משפט צדק יליון פה ועתה מצדיקים: ירמיהו ג (יז) בעת החיא יקראו לירושלם כסא יקונו אליה: לך הגוים לשם יקונו לירושלם ולא ילכו עוד אחרי שרירות לבם הרע: ירמיהו ג (יז) ונתתי לכם לב תרש ורוח תרשה אתן בקרבכם ויחֶסְרתי את לב האהבן ממשלכם ונתתי לכם לב קשר: ישעיה ח (ט) וירא ידוד כי רבה רעת האדם בציון וכל יצר מחשבת לבו רק רע על ימים: שמות ג (ב) ויבא מלאך ידוד אליו בלבת אש מתוך הסנה ויבא ויגה הסנה בער קאש והסנה איננו אכל: שמות כה (ו) ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת המסות ותי על לב אהרן בבוא לפני ידוד ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו לפני ידוד תמיד:

ישעיהו א (כא) איכה היתה לזונה קריה נאקמה מלאתי משפט צדק יליון פה ועתה מצדיקים: ירמיהו ג (יז) בעת החיא יקראו לירושלם כסא יקונו אליה: לך הגוים לשם יקונו לירושלם ולא ילכו עוד אחרי שרירות לבם הרע: ירמיהו ג (יז) ונתתי לכם לב תרש ורוח תרשה אתן בקרבכם ויחֶסְרתי את לב האהבן ממשלכם ונתתי לכם לב קשר: ישעיה ח (ט) וירא ידוד כי רבה רעת האדם בציון וכל יצר מחשבת לבו רק רע על ימים: שמות ג (ב) ויבא מלאך ידוד אליו בלבת אש מתוך הסנה ויבא ויגה הסנה בער קאש והסנה איננו אכל: שמות כה (ו) ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת המסות ותי על לב אהרן בבוא לפני ידוד ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו לפני ידוד תמיד:

ישעיה ח (ט) וירא ידוד כי רבה רעת האדם בציון וכל יצר מחשבת לבו רק רע על ימים: שמות ג (ב) ויבא מלאך ידוד אליו בלבת אש מתוך הסנה ויבא ויגה הסנה בער קאש והסנה איננו אכל: שמות כה (ו) ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת המסות ותי על לב אהרן בבוא לפני ידוד ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו לפני ידוד תמיד:

ישעיה ח (ט) וירא ידוד כי רבה רעת האדם בציון וכל יצר מחשבת לבו רק רע על ימים: שמות ג (ב) ויבא מלאך ידוד אליו בלבת אש מתוך הסנה ויבא ויגה הסנה בער קאש והסנה איננו אכל: שמות כה (ו) ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת המסות ותי על לב אהרן בבוא לפני ידוד ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו לפני ידוד תמיד:

ישעיה ח (ט) וירא ידוד כי רבה רעת האדם בציון וכל יצר מחשבת לבו רק רע על ימים: שמות ג (ב) ויבא מלאך ידוד אליו בלבת אש מתוך הסנה ויבא ויגה הסנה בער קאש והסנה איננו אכל: שמות כה (ו) ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת המסות ותי על לב אהרן בבוא לפני ידוד ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו לפני ידוד תמיד:

ישעיה ח (ט) וירא ידוד כי רבה רעת האדם בציון וכל יצר מחשבת לבו רק רע על ימים: שמות ג (ב) ויבא מלאך ידוד אליו בלבת אש מתוך הסנה ויבא ויגה הסנה בער קאש והסנה איננו אכל: שמות כה (ו) ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת המסות ותי על לב אהרן בבוא לפני ידוד ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו לפני ידוד תמיד:

י"ו ויבא יט' לו. כי ב'. שמות לא יג.

י"ז ויבא יט' יג.

י"ח גם בדפדורי תולדו- ורבווע, בתולדו- ורבווע (בחסות- ורבווע)

י"ט גם בדפדורי תולדו- ורבווע, בתולדו- ורבווע, (בחסות- ורבווע)

כ"ו גם בדפדורי תולדו- ורבווע, בתולדו- ורבווע, (בחסות- ורבווע)

כ"ז גם בדפדורי תולדו- ורבווע, בתולדו- ורבווע, (בחסות- ורבווע)

כ"ח גם בדפדורי תולדו- ורבווע, בתולדו- ורבווע, (בחסות- ורבווע)

מאמר תלת נפקין מחד

מספה"ק לקוטי מוהר"ן

לשון רבנו ז"ל מכתב ידו
(כמבואר בסוף תורה נט)

זמן ומקום אמירת התורה

תורה זו ותורה נט נאמרו ביחד
בראש השנה שנת תקס"ו (חי"מ נט)

פתיחה

אחר שנתבאר בתורה נז המדרגה הגבוהה של עונג שבת שהיא נפילת הסט"א לגמרי, כאן מבאר מעלת השבת שמקבלת לחם משנה שפע כפולה מהצדיק וע"ז נשפע בה לזוכים התעוררות לתשובה מאהבה שהיא חיים ורפואה וגדולה (ושפלות וכבוד אלקים) וצריך להזהר מגאווה שנגרמת ע"י פגם הדבור של הדור. והצדיק זוכה לזה ע"י קרוב רחוקים והצלחתם משיני עמלק שע"ז זוכה לקיום הדעת. ובעניין זה של קרוב רחוקים שהוא בעצמו גם בחי' שבת קדש מאריך בתורה נט שנאמרה יחד עם תורה זו.

ליקוטי הלכות

או"ח פסח א

שיחות

אין

הקדמה

עיקר הנושא כאן היא שבת קדש שמאיר בה בחי' לחם משנה שפע כפול שהוא שפע שאין בו שום חסרון. ושפע זה השבת מקבלת מהצדיק¹ שזכה לפי שנים ע"י שזכה לתיקון הברית עם הקב"ה. כי ע"י תיקון הברית, אזי כל שפע שיש לו הוא כפול, שכיון שהוא בברית עם הקב"ה, בבחי' שני חצאים של דבר אחד, אזי כל שפע שמגיע לו, הוא מורכב משפע גשמי ורוחני ביחד, דהיינו שפע גשמי עם הארת פניו ית', שהיא מדרת ואמת שממנה השובע כמבואר בתורה מז. שע"ז הוא שפע כפולה, שפע שאין בו חסרון כלל, בבחי' איזוהו עשיר השמח בחלקו, (כמבואר בתורה כג שלידת הממון צריכה להיות כפולה ב"פ ע' קלין כדי להוליד את הממון הגשמי עם המוחין שלו שעל ידם הוא נשלם שלא יהיה עושר השמור לבעליו לרעתו ובבחי' יש לו מנה רוצה מאתים ובטן רשעים תחסר ומשביעו רעב/2 דהיינו בבחי' מילוי חסרון בחסרון כפול, אבל כשמוליד אותו בקמ קלין אזי הוא עשיר השמח בחלקו ובבחי' ובחי' צדיק אוכל לשבע נפשו) כי זה שפע שאין בו שום חסרון, רק ברכה עד בלי די, כמבואר בלק"ה ברכת המזון ד' טז. וזה בחי' לחם משנה של שבת, שהוא לחם גשמי, עומר של אתמול, בבחי' והכינו את אשר יביאו, עם שפע רוחני של שבת, שהיא דייקא שביתה מגשמיות, כי בו שבת מכל מלאכתו, כי כל השפע בה, הוא רק רוחני, שהוא בחי' צורה, כלפי השפע של ששת ימי החול, ושפע של השבת הוא בבחי' השפע שמצד הקב"ה המצטרף לשפע שלנו מכח הברית של הצדיק שמאיר בשבת, ונמצא שהוא שפע כפולה. כך משמע ממה שבאר שע"י הברית זכה לפי שנים, וע"ז משפיע לחם משנה לשבת, אבל באות ו' מבאר רבינו שהצדיק משפיע לחם משנה לשבת מכח שע"י תיקון הברית זכה לחלק ולחלק חבירו בג"ע.

כב תמו תשעא

² עיין פ"ח שכתב על זה והנה מענין הנ"ל תבין מעלת הזוכין להיות בשבת אצל הצדיק והחכם האמת שבדור, מאחר שעיקר הארת שבת הארת התשובה נמשך מהצדיק והחכם שבדור כמבואר בפנים:

ועיין תורה קסז דע והאמן כי השבתים ששובתים אצל הת"ח האמת הם כמו תענית, ולכאורה צ"ע שלדברי הפל"ח אפשר בשבת אצל הצדיק לזכות לתשובה מאהבה (ובפרט עפ"י הזוהר ויחי שם שלחם משנה בשבת הוא לחם פנג שהם מוחין של בינה שמאיר הצדיק לשבת ונעשית לחם פנג לחם עונג הרי ששבת אצל הצדיק היא עונג שבת ממש) שזה הרבה יותר מתענית ואולי תשובה מאהבה זוכים רק כשרי הדור אבל סתם אנשים כמונו זוכים אצל הצדיק בשבת רק שאכילתם במדרגת תענית. ועיין תורה נז החילוק הגדול בין תענית לעונג שבת שתענית מכניע את היצה"ר הנאחז בכבוד הכנעה שיש לו אחריה תקומה ושבת מכניעו ללא תקומה.

³ לכאורה צ"ע כי משביעו רעב נאמר על דוד המלך שלקח את בת שבע וקשה כי היה ליבו חלל בקרבו דהיינו שזכה כבר להרוג את היצה"ר כמבואר בתורה עב וצ"ל שכמו שהאומר דוד חטא אינו אלא טועה הכי נמי כלפי משביעו רעב אין הכוונה כפשוטו אלא כלפי החילול ה' שנעשה שגרם לעצמו חשד בדמיון בני האדם לבחי' משביעו רעב. אבל באמת אצל דוד לא שייך כלל רעב בפרט בתאוה זו כמבואר שם בתורה עב.

משמע ע"י שזכה לתיקון הברית, זכה לשפע כפולה, שהיא רוחב נפש להשיג חלקו וחלק חבירו בעדן השבת, (דהיינו חלקו ועוד חלק חבירו בג"ע המבואר בחגיגה טו, וכיון ששבת מעין עוה"ב, עולם השכר, שהוא יום שכולו שבת, נמצא שגם כל שבת משיג הצדיק ברוחב נפשו הכפולה בחלקו וחלק חבירו השגות כפולות בעדן השבת) אין הכוונה שבעדן השבת נמצא חלקו ושכרו הכפול, כי העדן אחד פשוט, אבל כל השגתו כפי רוחב נפשו/ו' שהכין ע"י תיקון הברית, דהיינו נצוצי נפשו שתיקן, וע"י שיש נצוצי נפשו שנפלו אצל חבירו, אזי כיון שזכה לתיקון הברית יותר נמשכו חלקי חברו אליו, וזכה לבחי' חלק חבירו השייך לו. (בערבי נחל צ"ע דלא משמע שחלקי הטוב הם בחבירו מחמת הערוב אלא מצד שרש נשמתם שאחד מצד החסידים וחבירו מהגבורות) עכ"פ זכה לכפל ע"י שכל חלקי הטוב של חבירו נמשכו אליו, וחלקי הרע שלו עברו ממנו לחבירו.

וצ"ל שחלקים אלו בנפשו הם הכלים להשגות אלוקות בבחי' שפע כפולה וכשזכה בחלק חבירו, בכוחו לזכות בבחי' פי שנים השגות. וכשמשיג השגות בשבת, הן על חד תרין, ואזי משפיע לשבת לחם משנה, שפע כפולה. וכשנכללת נפשו בשבת בבחי' בו בשבת שבת וינפש, אזי ע"י שמחדש ברוחב נפשו הכפולה חרושין על חד תרין בשבת, משפיע את הכפל הזה לשבת, בבחי' לחם משנה, דהיינו שפע כפולה הנ"ל.

ואזי השבת מאירה לעולם תשובה מאהבה, דהיינו חיים ורפואה, הארת "החכמה תחיה" שעל ידה הרפואה (האריז"ל עה"פ ה' יסעדנו על ערש דוי), כי החכמה מאירה בבינה עולם התשובה. ואזי כשרי הדור שזוכים לטעום טעם השבת זוכים ע"י התשובה מאהבה לגדולה (בחי' כבוד אלקים המבואר בתורה ו' שמקבל מי שזוכה לשפלות שלא לוקח לעצמו את הכבוד רק כל הכבוד שמקבל מחזיר מיד להש"י שנעשה בחי' אין עד שגם המכבדו כוונתו לכבוד שמים) והיא הארת החכמה הנ"ל כי הענווה היא מכח החכמה כמבואר בתורה קצו אבל כשהדור פוגמים בדבור חול בשבת אזי כשרי הדור אע"פ שמקבלים גדולה מהשבת אבל לא מצליחים להחזיר הכבוד להש"י כיון שע"י החילול שבת נסתם מהם אור החכמה הנ"ל ואזי כשרי הדור נופלים לגאווה ונופלת הגדולה הזו שהיא בחי' השראת שכינה לגלות הישות והגאווה של הכשרי הדור.

עוד ביאור עניין הלחם משנה בשבת

ענין הלחם משנה בשבת, צ"ע איזה לחם משנה יש בשבת, ומה שלמדו חז"ל בגמ' מהעומר הכפול של יום שישי ללחם משנה בשבת, לכאורה כל כוונתם לרמוז בלבד ועפ"י הפשט, אבל למעשה אדרבה ביום שבת לא ירד כלל מן, וא"כ למה לא למדו להפך שביום שישי צריך לאכול לחם משנה, ובשבת לא לאכול כלל.

אבל לפי רבינו שמבאר שלחם משנה מקבלת השבת מהצדיק שזכה לפי שנים, דהיינו שפע כפולה, לפ"ז העניין מבואר נפלא, כי אדרבה זה כל עניין השפע כפול, שהכפל שבו הוא שנוסף לשפע הגשמי עוד שפע רוחני השייך לו, שהוא המוחין של הסתפקות השייכים לו, וכעין שמצינו בתורה כג ע"כ צריכים לצעוק פ"ב ע' קלין כדי להוליד ממון דקדושה, כי צריך ע' קלין לממון הגשמי, ועוד ע' קלין למוחין השייכים לו, כדי שלא יהיה בבחי' יש לו מנה רוצה מאתים. נמצא לפ"ז שבשבת יורד השפע הרוחני שהוא השפע שמכפיל את השפע הגשמי, וכיון ששבת כולה רוחנית, כי כל העולמות עולים לאצילות, לכן לא שייך בה שפע גשמי, על כן נצוונו (שמות טז ה') "והכינו את אשר יביאו" מיום שישי, לכן גם המן הגשמי/ו' של שבת ירד ביום שישי, ובשבת רק הצטרף אליו השפע הרוחני שמכפיל אותו, ונעשה לחם משנה, לחם כפול גשמי עם הרוחניות שלו.

ועיין זוהר ויחי דף רמו. (שציין הפל"ח) ועל פיו יושלם ויובן יותר מה שקיצר רבינו כאן בתורה בעניין הזה. כי מבואר שם שיש שני מיני לחם, לחם עוני במלכות, ולחם פנג'ו שהוא בחי' לחם מן השמים, דהיינו לחם של ז"א, שמקבל מבינה עילאה מבחי' עוה"ב. וזה רמוז בפסוק "מאשר שמנה לחמו", כי עוה"ב נקרא אשר כי כולם

¹ עיין תורה קצא דע שאפשר שישוב אחד אצל חברו במקום אחד בן עין, ולזה יהיו כל התענוגים והשעשועים וכל הש"י עולמות, וחברו לא ירגיש בלום ולא יהיה לו שום תענוג, כי שמים לרום וארץ לעמק ולב מלכים אין חקר (משלי כ"ה)..... ומענה תבין מעצמך, שלזה אפשר שיהיה לו כל הש"י עולמות בלבו פי הלב יכול לתפס במקומו עד אין חקר ואין מספר כנ"ל, ויהיה לו כל התענוגים והשעשועים, וחברו אף על פי שישוב אצלו לא ירגיש בלום פי לבו חסר מכל זה, מכל הטובות והשעשועים שיש לחברו הצדיק בתוך לבו, אשרי לו, כי עקר הרגשת תענוג ושעשוע עולם הבא וכל הש"י עולמות הכל הוא בלב כנ"ל:

² אע"פ שהמן ביחס ללחם מן הארץ הוא נקרא לחם מן השמים אבל ביחס ללחם פנג של שבת אזי המן נחשב ללחם גשמי לחם עוני ולכן אלה שלא זכו ללחם משנה בשלו בפרור את המן וחפשו בו טעם גשמי כי למי שלא זכה ללחם פנג אזי גם המן היה לחם עוני.

³ עיין זוהר בראשית מז: עה"פ אשר ברא אלקים לעשות אתו ומבאר שברא אלקים היינו בינה הנקראת שבת הגדול שהיא משפעת המוחין וגורמת עליית הזו"ן בשבת - וכן ויקדש אותו פיוט הבינה מקדשת אותו, וטאל למאן למי מקדשת, ואמר להוא אתר דאת קיימא ביה שריא להמלכות שהיסוד שורה נה כבוד היחוד, וזהו אלו אלו המלכות ואלו היא המלכות ואלו היא היסוד, כמה דאת אמר והראני אותו ואת נהו פיוט דוד המלך אמר אם יזכה יראה את היסוד הנקרא אותו כשהוא ציור עם המלכות שהיא נוה היסוד, ובהאי אתר שריין כל קדושיין דלעילא וניסוד שריים כל קדושת המוחין מלמעלה מהבינה, ונפקי מניה לכנסת ישראל ויואלים ממנו להמלכות, למיהב לה תפנוקא לחם פנג לתת לה מעלנים היינו מוחין גדולות שהיה צחינת לחם של תענוג כמפרש ואזיל. (כמ"ק ומק"מ ומפרשים)

עוד עי"ש שמאמר זה כמאמר המבאר את הפסוק מאשר שמנה לחמו אשר הוא היסוד דז"א שבו מאירים האורות של בינה כנ"ל הוא משפיע אותם למלכות הנקראת לחם עוני (המלכות נקראת לחם כמ"ש רק את הלחם אשר הוא אוכל) ועי"ז המלכות חוזרת להיות לחם פנג לחם של עונג דהיינו בגדלות מוחין. והיינו המבואר בפרשת ויחי דף רמה סע"ב מעלמא דאתי אתמשיך ונגיד להאי צדיק למיהב תפנוקין ועדונין להאי ארץ דאהו לחם עוני ואעביד לחם פנג הדא הוא דכתב מאשר שמנה לחמו וכי

מאשרים אותו^א, וממנו מאשר נעשה שמנה לחמו, לחם ו', דהיינו לחם ז"א, שנעשה לחם שמן מהארת הבינה. והצדיק מחבר את המלכות לז"א, ועי"ז מתחבר הלחם פנג השמן של ז"א, ללחם עוני של המלכות, ונעשה לחם משנה של שבת. (דהיינו כדברי רבינו שהצדיק משפיע לשבת לחם משנה) כי הצדיק מעלה את השבת שהיא מלכות דאצילות אל ז"א דאצילות, ומתחברים הלחם פנג ולחם עוני ונעשה לחם משנה.

ולזכות לתיקון הברית הנ"ל שעל ידו הפי שנים הנ"ל צריך להסיר הערלה, כי ישראל מצד שרשם חלק אלוך, הם בברית עם הקב"ה, אלא שיש ערלה החוצצת, והיא בחי' עמלק, והמלחמה בעמלק היא ע"י שממשיך מלמעלה כח למלכות שהיא "חרב", נוקמת נקם ברית, וכח זה הוא חג"ת דז"א דאצילות שנמשך למטה, כשמוצא מרכבה דוגמתו למטה, וכגון שמצינו במלחמת עמלק ברפידים, שישב משה באמצע ואהרן וחור משני צדדיו, וביחד היו מרכבה לחג"ת (כמבואר בזוהר בשלח טו שצ"ן הטשעריער רב), כי משה תפארת ואהרן חסד וחור גבורה, כך גם חכם הדור ע"י שכלולים בו האבות שהם חג"ת, נמשך על ידו כח הנ"ל ל"ל למלכות^ט להלחם בעמלק ולהסיר הערלה ועי"ז זוכה לתיקון הברית, ועי"ז זוכה לבחי' פי שנים, בחי' משנה תורה, ואזי בשבת ע"י שנכללת נפשו בשבת, משפיע לשבת הארת פי שנים הנ"ל, בבחי' לחם משנה, בחי' שפע כפול. ומלחמת עמלק שעל ידה זוכה לתיקון הברית, היא בחי' קרוב רחוקים, והצלתם משיני עמלק, היא קיום הדעת של הצדיק, כי תיקון הברית ע"י שנכלל באבות כנ"ל זה בחי' קיום הדעת, שמבואר באות ה' שנעשה ע"י שנכלל באבות, וההתכללות באבות הפירוש בכוחם לקרב רחוקים, כמבואר באות ה' שלכל אחד מהאבות היה בחי' המיוחדת לו בזה, ומכח הצדיק אזי גם השבת היא בחי' קרוב רחוקים, שמאירה תשובה מאהבה לעולם. ובוה מבואר הקשר ההדוק בין תורה זו לתורה נט שנאמרה כהמשך אחד עם תורה זו. שם יתבאר ענין הקרוב רחוקים בשתי בחי', דהיינו ע"י כשירי הדור^י וע"י הצדיק שהוא בחי' שבת.

ושפע כפול הנ"ל הוא הארת מוחין של מדת ההסתפקות שעל ידה נעשה שמח בחלקו בבחי' כלום חסר בבית המלך בחי' אין מחסור ליראיו, שמבטל ממנו את בחי' היש לו מנה תאב למאתים ובטן רשעים תחסר ומשביעו רעב.

כי שבת מקבלת מהצדיק הארת השפע כפול

ועי"ז השבת מחלקת לכל העולם התעוררות לתשובה מאהבה ועי"ז רפואה ואזי כשרי הדור זוכים לגדולה דהיינו שפלות וענווה.

נמצא שבת מסוגלת לתשובה מאהבה וכשרי הדור מרגישים זאת

וכיוון שגדולה הזו מקבלים משבת לכן צריך מאד להזהר מחילול שבת ובעיקר שמירת הדיבור בשבת.

כי שבת תלוי בשמירת הדיבור.

(כי דבור נקרא רגל כמ"ש צדק יקראוהו לרגלו והגדולה הנ"ל היא בחי' הוד והודר דהיינו נצח והוד בחי' רגלין)

ואפילו שאר העם אם פוגם בדיבור חול בשבת מחליש כח השבת לחלק גדולה לכשרי הדור ואזי הם נופלים לגאווה. וזו גלות השכינה כי הגדולה היא בחי' שכינתו ית' היורדת לשכון בנו בבחי' במקום גדולתו שם ענוותנותיה. אבל ע"י פגם הדיבור נעשה גלות השכינה

(כי הדיבור בחי' מלכות פה נופל בגלות כמבואר במ"א שבמצרים הדבור היה בגלות כי גלות השכינה היא גלות הדבור)

ונראה כי הגדולה היא ענוה ונקראת לאה וכתוב עקב ענוה יראת ה', יראה היא רחל, נמצא שעקב הענוה נכנס בראש המלכות^א ועי"ז זוכים לגדולה והשפלות הנ"ל אבל כשפוגמים בדיבור דהיינו ברגלין אזי לא מאירה עקב הענוה במלכות ואזי מלכות בגלות.

^א אולי ע"כ כשירי הדור מקבלים משבת תשובה מאהבה ועי"ז גדולה דהיינו כבוד אלקים הנזכר בתורה ו' שהוא ע"י תשובה שלימה וא"כ הוא כבוד שלא שואלים עליו מי הוא ואיזהו כמבואר שם כי הוא כבוד מבינה שמבואר כאן שהיא נקראת אשר כי כולם מאשרים אותה.

^ב שהוא חג"ת דז"א דאצילות משמע שהצדיק ע"י שזיכך עצמו נעשה כולו טוב כמו באצילות שאין שם רע כלל (כידוע שבבריאה רובו טוב וביצירה חצי חצי ובעשיה רובו רע כי ב"ע הם עולמות שנבראו מחמת השבירת כלים שקדמה לעולם שאז נברא מציאות הרע) וכשרי הדור הם כל שאר הצדיקים שבדור שהם כלפי הצדיק הדור כיחס אצילות לבי"ע שהם עולמות הפירוד לעומת אצילות שם איהו וגרמוהו חר וזהו אצילות לשון אצלו. ולכן בכח הצדיק להמשיך תיקון למלכות שלנו אבל צ"ע איך בעצמו זכה וצ"ל שי שבוה שתי בחי' אחת שגם לצדיק יש צדיק גבוה ממנו כמו אחיה לבעש"ט ומשה ואליהו לרשב"י ועוד שזו בחי' הקושיא של כל שני דברים התלויים זה בזה שצריך להתחיל מהיכן שאוחז ועל כן כל הגדול מחבירו יצרו גדול כי רק כשעולה מדרגה יש בכוחו להמשיך כח להתגבר על יצה"ר עמלק גדול יותר.

^ט וצ"ע עם במשה כלולים האבות מדוע במלחמת עמלק ברפידים היה צריך את אהרן וחור כדי להיות מרכבה לחג"ת ונראה כיון שמלחמת עמלק ברפידים מבואר שם בזוהר בשלח טו שהיתה מלחמה קשה במיוחד כי עמלק נלחם בכל הצדיקים כמבואר שם לכן גם המרכבה לחג"ת נראה שהיתה צריכה להיות ע"י ג' אנשים אבל במלחמה רגילה אזי הצדיק לבדו ע"י שכלולים בו האבות שהם חג"ת נעשה לבדו מרכבה לחג"ת דז"א דאצילות הנ"ל וממשיך כח למלכות כנ"ל

^י שם לא נזכר כשירי הדור אבל יש שם שתי בחי' קרוב אחת ע"י מקרב פשוט שצריך אש המשפט להנצל בעצמו מהרע של המקורב והשני קרוב שמקרב הצדיק שהוא בחי' שבת מהיצה"ר שלא חושש כלל מהרע כי לא יאונה לצדיק כל רע כמבואר בתורה ח'.

^א פרי עץ חיים שער ק"ש פי"ד

עד כאן ההקדמה

*

תורה נח [יב]**איתא בזוהר בראשית (דף לב ע"ב)****תלת נפקין מחד :**

מן באר וענן בחי' אוכל ושתייה ומלבושים נשפעים ע"י משה

חד בתלת קיימא :

משה נכללים בו הג' אבות ובכח הזה נלחם מלחמת עמלק כי נעשה מרכבה לחג"ת דז"א דאצילות שמשם נמשך הכח למלכות להלחם העמלק

חד עאל בין תרין :

משה נכנס בין אהרן וחור להיות שלשתם מרכבה לחג"ת דז"א דאצילות ולהמשיך עי"ז כח למלכות להלחם בעמלק ואז ע"י הסרת הערלה שהיא עמלק זוכה משה לתיקון הברית ועי"ז בחי' פי שנים

תרין ינקין לחד :

משה שזכה לפי שנים מאיר לחם משנה לשבת

חד יונק"ג לכמה סטריין :

השבת מחלקת לכל העולמות הארת תשובה מאהבה ועי"ז גדולה דהיינו שפלות

אות א

רבנו מבאר כאן שמשנה רבנו כלול בו כח השפעת הבאר של מרים וכח השפעת ענני הכבוד של אהרן נמצא שכלולים בו כח ג' השפעות באר ענן ומן וכל זה הקדמה למה שבאר לקמן שבאר מן וענן הם בחי' ג' אבות וזוה יגיע למכוון שמשנה וכן כל צדיק כלול מג' אבות ובאות ג' יבאר מה התועלת בכך.

היינו כי באר וענן ומן שהיו לישראל במדבר דהיינו באר לשנות מים בכל מקום שהיו בו וענני כבוד שהקיפום שמרו עליהם וגהצו בגדיהם ומן דהיינו לחם מן השמים לאכול, **כלא"י חזרו בזכות משה**. **כמ"ש חז"ל בגמ' (תענית ט')/ט"ו** על הפסוק בזכריה **ואכחיד שלשת הרועים בירח אחד [ט"ו], וכי בירח אחד מתו הרי מרים בניסן ואהרן באב ומשה באדר. ותרצו כי בהסתלקותם של אהרן ומרים נסתלקו ענן ובאר/ט"ו, וחזרו בזכות משה/ט"ו. וכשנסתלק משה בירח אדר [ט"ו], אזי נסתלקו**

² תורה זו נאמרה בראש השנה שנת תקסו (חי"ט) שהל בימים ג' ד' (פל"ח)

³ גם דפוד' ותולד- יונק, ומתולד- יניק (כלשון הזהר)

⁴ גם בתולד- כלא, בדפוד' - כולא, ומתולד - כולם

⁵ **תענית דף ט**. מיתבי רבי יוסי ברבי יהודה אומר שלשה פרנסים טובים עמדו לישראל אלו הן משה ואהרן ומרים ושלש מתנות טובות ניתנו על ידם ואלו הן באר וענן ומן באר בזכות מרים עמוד ענן בזכות אהרן מן בזכות משה מתה מרים נסתלק הבאר שנאמר ותמת שם מרים וכתוב בתריה ולא היה מים לעדה וחזרה בזכות שניהן מת אהרן נסתלקו ענני כבוד שנאמר וישמע הכנעני מלך ערד מה שמועה שמע שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד וכסבור ניתנה לו רשות להלחם בישראל והיינו דכתיב ויראו כל העדה כי גוע אהרן אמר רבי אבהו אל תקרי ויראו אלא וייראו כדדריש ריש לקיש דאמר ריש לקיש כי משמש בארבע לשונות אי דלמא אלא דהא חזרו שניהם בזכות משה מת משה נסתלקו כולן שנאמר ואכחיד את שלשת הרעים בירח אחד וכי בירח אחד מתו והלא מרים מתה בניסן ואהרן באב ומשה באדר אלא מלמד שנתבטלו שלש מתנות טובות שנתנו על ידן ונסתלקו כולן בירח אחד

רש"י - בארה של מרים - סלע, זובין ממנו מים, והיה מתגלגל והולך עם ישראל, והוא הסלע שבו הכה משה, שלא היה רוצה להזיל מימיו בשבילו, לפי שמתה מרים: ונסתלקו ענני כבוד - ענני רקיע וענני עשן, ושאר עננים אינן של כבוד: חזרה בזכות שניהן - שכן כתיב ודברתם שניכם אל הסלע ונתן מימיו: חזרו שניהם בזכות משה - מדכתיב ואכחיד את שלשת הרועים פשיטא לן דבדידהו משתעי, שלא מצינו פרנסים לישראל שלשה כאחד אלא הם: מתה בניסן - שנאמר (במדבר כ) ויבוא בני ישראל כל העדה מדבר צין בחדש הראשון וישב העם בקדש ותמת שם מרים ותקבר שם, (בפרשת) פרה אדומה:

⁶ זכריה יא ח'

⁷ **צ"ע שדייקא** אהרן איש החסד בזכותו הענן וחושך וכן מרינסוק' בחי' תפלה כגחלי אש כמבואר בתורה כ' על יד הנמשך דייקא מימי החסד.

⁸ **עיין תורה כ'** שבאר חזרב בזכות משה אבל לא באופן שהיתה בזכות מרים כי מרים זכתה לבאר ע"י תפילות גחלי אש ומשה ע"י המשכת מימי התורה בט' תיקונים ע"ש

⁹ מגילה יג:

באר וענן ומן, והוי כאלו מתו כל השלש בירח אחד. וזהו תלת נפקי מחד שלשה יצאו מאחד, דהיינו ג' השפעות יצאו ממשה רבנו, היינו באר וענן ומן, היו בשביל חד, בשביל משה :

אות ב

ומשה היה נשמתו כלול משלשה אבות, והיה לו עי"ז כח להמשיך אלו השלשה השפעות באר ענן ומן שהן היו בחי' ג' אבות. באר מים חיים [כ]/כא, זה בחי' אברהם, בחי' מימי החסד כי מים בחי' חסד/כב, ואברהם מדתו חסד כמ"ש (מיכה ז כ') תתן וכו' חסד לאברהם, ואברהם התחיל לחפור בארות [כג]. וענן זה בחי' יצחק [כד]/כה, בחי' חשך/כו, ענן וערפל [כז]/כח, בחי' (בראשית כז)

² * בראשית כו יט

^{כא} לשון זה נאמר בבאר שמצאו עבדי יצחק ע"י שחפרו מחדש את הבארות שחפר אברהם והפלשתים סתמום בראשית פרק כו (יז) וילך משם יצחק ויחן בנחל גרר וישב שם: (יח) וישב יצחק ויחפר את בארת המים אשר חפרו בימי אברהם אביו ויסתמום פלשתים אחרי מות אברהם ויקרא להן שמות פשמות אשר קרא להן אביו: (יט) ויחפרו עבדי יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים:

^{כב} כי חסד היא מדת ההשפעה בחי' קו של ממעלה למטה וכן המים טבעם לרדת למטה.

^{כג} עיין בראשית כו יח ועיין שפתי כהן בראשית טג יא

^{כד} זוהר ח"ב מו:

^{כה} זוהר בשלח דף מו: אמר רבי יצחק, היינו דתנינן שכינתא באבהתא נטלא, הולך לפניהם יומם דא אברהם, בעמוד ענן דא יצחק שמוסקט נגזורה ז"ל הנקראת עמוד ענן לפי שהשמים יורדים מהעננים נמלת הגזורה נסוד גזרות גשמים, לנחותם הדרך דא יעקב, דכתיב ביה (בראשית לב ב) ויעקב הלך לדרכו, ולילה בעמוד אש להאיר להם דא דוד מלכא, ובלהו רתיכא עלאה קדישא, למחך ישראל בשלימותא דכלא, בגין דיחזון אבהן פורקנא (ס"א דבנייהו) דלהון, דכתיב (בראשית מו ד) ואנכי אעלך גם עלה עם המרכבה.

^{כו} צ"ע כי מבואר בתורה יד שכבוד נקרא אור כמ"ש והארץ האירה מכבודו וכאן ענני הכבוד הם בחי' חשך. ונ"ל כי כבוד נקרא לבוש כמאמז"ל רבי יוחנן קרי למנא מכבודותא נמצא שהאור שבכבוד הוא מכח הלבשה והסתרה דייקא כדי שלא יהיה רבוי אור. ולא שהוא בעצמו אור.

^{כז} * דברים ד' יא

^{כח} דברים פרק ד (יא) ותקרבון ותעמדון תחת הָהָר וְהָהָר בער באש עד לב השמים חשך ענן וערפל:

ותכהין עיניו מראות. ומן זה בחי' יעקב, בחי' (תהלים עח) לרעות ביעקב עמו. ומשה שהיה כלול מאבות מכח זה זיכה את ישראל בכל הג', וזה שנאמר בו (שמות ב) וישב משה על הבאר, וכתוב ביה (שם כד) ויבא משה בתוך הענן, וכתוב ביה (שם טז) ויאמר משה אליהם הוא הלחם. הוא דייקא, קאי על משה בעצמו, שבזכותו אכלו המון. ולעתיד בשעת התחיה, יקום משה כלול משלשה אבות כמקדם^א. בחי' (קהלת א) מה שהיה הוא [ב] שיהיה, בחי' (דברים לא) הנך שוכב עם אבותיך וקם, שיקום בתחיה [א] כלול משלשתן: וזה פירוש מאמר הזוהר הנ"ל חד בתלת קיימא דהינו משה כלול מג' אבות ועי"ז בכוחו להשפיע ג' השפעות באר ענן ומן :

אות ג

אות א' וב' היו הקדמה למה שמבאר כאן כי שם הוכיח כיצד משה כלול מג' אבות שהן מרכבה לחסד גבורה ותפארת, ועתה יבאר צורך העניין הזה כי החרב נוקמת נקם ברית בעמלק שמהותו ערלה והפרת הברית חרב זו כל כוחה רק ממה שמקבלת מחג"ת דועיר אנפין דאצילות והכלל שכל מדה רוחנית שואפת להתלבש באיזה גשמיות בעוה"ז אבל זה אפשרי רק בדומה לה לכן כשיש דומה לחג"ת כאן למטה מיד יורד הארת החג"ת ומתלבש בדומה לו למטה בבחי' צדיקים מרכבתו של מקום ע"י שמתדמים לו ית' במעשיהם כמ"ש והלכת בדרכיו וכחו"ל הוי דומה לו מה הוא מבקר חולים וכו' וכדמצינו באבות שהיו כעין מדות של מעלה אברהם שלם במדת החסד ויצחק בגבורה ויעקב בתפארת ומשה כלול מכולם לכן בכוחו לבדו להיות מרכבה לכל החג"ת ו' ולהמשיך כח למלכות להכניע את עמלק ולגלות את הברית שלנו עם הקב"ה.

ובכח שהיה כלול מאבות שהם מדות החסד גבורה ותפארת, היה לוחם כנגד עמלק שלמעלה, בבחי' (ויקרא כו) חרב נקמת נקם ברית כמבואר בזוהר סוף בשלח (ה"ו) להמשיך שפע עליון מזעיר

^א צ"ע למאי נפקא מינה

^ב ר"ת משה עיין תיקון סט דף קיא: קיב. ושפתי כהן עה"ת שמות יב ב'

^ג עיין סנהדרין צ:

^ד מה שמצינו במלחמת עמלק ברפידים שמשוה לבד לא הספיק והיה צריך את אהרן וחור מבואר שם בזוהר כיון שאז היתה מלחמת עמלק באופן שמעולם לא היה כל כך בכל הצדדים ובכל כוחו (אולי כי אז היתה המלחמה הראשונה נגדו מאז שקם להיות לעומת עם ישראל)

^ה עיין זוהר בשלח טו.

^ו זוהר ח"ב דף סה: - ודא הוא רוא דכתיב ויהושע בן נון נער, נער ודאי, לא ימיש מתוך האהל, ההוא דאקרי אהל בל יצען, מלמד דבכל יומא ויומא הוה יניק משכינתא, כמה דההוא נער דלעילא לא ימיש מתוך האהל ויניק מינה תדירא, כך האי נער [דף סו.] דלתתא לא ימיש מתוך האהל ויניק מנה תדירא. בגין כך כד חמא משה לסמא"ל נחית לסייעא לעמלק, אמר משה ודאי האי נער יקום לקבליה וישלוט עליה לנצחא ליה, מיד ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק, דילך היא האי קרבא דלתתא ואנא אודרו לקרבא דלעילא, בחר לנו אנשים וצאין בני זכאין, דיתחזון למהך עמך. אמר רבי שמעון, בשעתא דנפק יהושע נער, אתער נער דלעילא נחטור מט"ט שהוא נער דלעילא. כי כל עליון מתעורר ע"י מרכבתו שלמטה, לכן יהושע גסם התעוררות למט"ט, ואתתקן בכמה תיקונים בכמה זיינין שהם כוחות הדין שלמעלה לשנן כוחות החיטונים היונקים מן הדין, דאתקינת ליה אמיא היא השכינה לקרבא דא לנקמא ונקמא דברית הכרית שפנס נה עמלק כשחתך מילות וחקן כלפי מעלה (כמבואר ס"ג דף סה:), והיינו דכתיב (ויקרא כו כה) חרב נוקמת נקם ברית היא השכינה הגקלחת חרב, ודא הוא רוא דכתיב (שמות יז יג) ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב, לפי חרב נכח השכינה ודאי, ולא לפום רומחין וזיינין הגשמיים, אלא בחרב ודאי, האי היא דאקרי חרב נוקמת נקם ברית,

ומשה אתתקן לקרבא דלעילא. וידי משה כבדים, כבדים ממש מלשון כבוד, דהיינו עקר אלצעות ידיו היו יקירין קדישין דלא אסתאבו לעלמין, יקירין מוכזות דאתחזון לאגחא בהו קרבא דלעילא ללחוס למעלה ע"י עקר אלצעותיו הטאורות כלי לעורר נהם את כח העקר ספיות לכטל מלת הדין, ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה, בגין דישאל שריין בצערא ויהא עמהון בצעריהון. ואהרן וחור תמכו בידי מזה אחד ומזה אחר, ויהי ידיו אמונה וגו', עפ"י הג"ל שלחם נעקר אלצעותיו הקדושות ל"כ מאי תמכו בידי, אמונה (אמונה מהימנותא ודאי דהיינו שכלו לתקן כללות חג"ת לאלילות ע"י שתמכו ידיו), ושואל וכו' על דאהרן וחור תמיכו לידי הוה ידיו אמונה, אלא משה כלא בחכמתא עביד מה דעביד, אהרן וחור דא מסטרא דיליה אהון מלך החסד, ודא מסטרא דיליה וחור מלך הדין, וידיו של משה באמצעותא מלך התפארת, ועל דא ויהי ידיו אמונה, מהימנותא, אהרן בגין דיתער סטרא דיליה, וחור בגין דיתער סטרא דיליה, והוה אחידן בידי מוכאן ומכאן לאשתכחא סיועא דלעילא. שלחם נעשו מרכבה לחג"ת לאלילות הגקלחת אמונה ועי"ז קבלו סיוע מלמעלה דהיינו שנתעורר חג"ת דז"א להשפי שפע ליון למלכות לסייעה למלחמה:

והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל, כאשר ירים, דזקיף ימינא על שמאלא, ואתכוון להמתיק הדין בפרישו דידו, וגבר ישראל, ישראל דלעילא, וכאשר יניח ידו וגבר עמלק, בשעתא דישאל לתתא משתכבין מצלותא, לא יכלין ידי משה למיקם בוקיפו, וגבר עמלק. מכאן אוליפנא, אף על גב דכהנא פריש ידיו בקרבנא לתקנא גרמיה בכלא, ישראל בעיין לאשתכחא בצלותהון עמיה. תאנא, בקרבא דא דעמלק אשתכחו עלאין ותתאין, ועל דא ויהי ידיו אמונה, בהימנותא כדקא חזי, ויהי ידיו אמונה, ויהיו ידיו מבעי ליה,

אנפין למלכות שנקראת חרב כדי שתקבל כח לנקום בעמלק שפגם בברית. **כי האבות הן ברית הם שקשרו עצמם וזרעם בקשר הברית להקב"ה, בחי' (שם) וזכרתי את בריתי יעקב וכו'. ועמלק טימא בריתם, בבחי' (דברים כה) אשר קרך בדרך** ובזוהר בשלח סה: שהיה חותך מילות ישראל וזורקן כלפי מעלה, מילות דייקא כי רצה לפגום בברית דייקא, כי זה כל מהותו דהיינו הפך הברית עם הקב"ה בחי' נחש עפר לחמו שמוזנו מזומן לו כדי שלא יצטרך לבקש מהקב"ה, ועל הברית של ישראל עם הקב"ה עיקר כעסו ומלחמתו, לכן במלחמה הרוחנית נגדו נלחם דייקא משה רבנו שהיה פרוש ונקי ביותר מפגה"ב, וכן משמע בהמשך שע"י שנכלל במדת יוסף זכה לזה וכן איתא שעצמות יוסף היו במחיצתו.

וזהו פירוש מאמר הזוהר הנ"ל וחד עאל בין תרין שמשה עמד בין אהרן וחור כדי שיהיו שלשתם מרכבה לאבות דהיינו חסד גבורה תפארת העליונים ועי"ז להמשיך שפע למלכות לתת לה כח לנקום נקבת הפגם הברית של עמלק, **זהו מלחמת עמלק, שנאמר בו** במשה במלחמת עמלק ברפידים (קודם שבאו להר סיני) **(שמות יז) ו' ואהרן חסד וחור גבורה תמכו בידיו של משה שהוא תפארת מזה אחד ומזה אחד** דהיינו שהיתה להם בזה כוונה מיוחדת להיות דווקא בציור הזה שנעשו שלשתם מרכבה לחג"ת דו"א דאצילות כמבואר בזהר בשלח סו. הנ"ל:

איתא משנה בראש השנה דף כט. והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וגו' וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה אלא לומר לך כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברים ואם לאו היו נופלים. מבואר שמה שהרמת ידיו גרם לישראל להסתכל כלפי מעלה ועי"ז נוצחים ונראה שזו כוונת הזוהר הנ"ל שמה עם אהרן וחור היו מרכבה לחג"ת ובהרמת ידי משה המשיך הארת החג"ת לידי האמונה תפלה דהיינו למלכות כח להכניע את עמלק שבלב ישראל שממנו קיבל כח העמלק הגשמי וכשקבלו כח אזי היו ממליכים אותו ית' ונוצחים את עמלק שבתוכם וממילא היה עמלק הגשמי נופל.

אות ד

עתה יבאר שאחר דחד עאל בין תרין ונעשו מרכבה לחג"ת דו"א דאצילות ונמשך כח למלכות שהיא חרב נוקמת נקם ברית להכניע את עמלק והוסרה הערלה מעל הברית ואז הוא צדיק שזוכה לבחי' פי שנים בחי' שפע כפולה/י' ומאיר בחי' שפע כפול לשבת בבחי' לחם משנה ומשנה תורה דהיינו תרין ינקין לחד דהיינו פי שנים של הצדיק מניקים ומשפיעים לשבת.

נראה עומק העניין כי שבת והצדיק בחי' אחת וכדאיתא בזוהר (נשא קמד:) אנת הוא שבת וכו' שאמרו על רשב"י כי כמו שהשבת בחי' צורה כלפי הששת ימי החול שהן בחי' חומר כלפיה כן הצדיק כלפי העם (לשון גחלים עוממות) הוא בחי' צורה כלפיהם והם בחי' חומר כלפיו.

הצדיק שנאמר עליו אנת הוא שבת וכו' אחיזתו באצילות וכל כשרי הדור דהיינו צדיקי הדור כלפיו אחיזתם בבי"ע עולמות הפירוד (שאפילו בריאה שהוא זך מכולם נקרא לשון לברא את היער עיין פרש"י יהושע יז טו, דהיינו לחתוך כיון שהוא בחי' שנחתך ונבדל ממנו ית' כי כל בריאתו היתה ע"י שבירת הכלים שקדמה לבריאת העולם כמבואר בע"ח שער הנקודים) לכן הם מקבלים מהשבת שקיבלה מהצדיק הדור הצדיק במעלה יותר משבת והוא משפיע לשבת וזה מכח עבודתו שזיכך עצמו עד שנעשה כלול מג' אבות מקבל כח מלמעלה מועיר להשפיע למלכות ולהכניע את כל הרע המונע ומסתיר את השפע האלקי שבמהותו הוא בלא שום חסרון רק שלימות אמיתית, עד שזוכה למדת השפע הכפול שהוא בחי' כלום חסר בבית המלך בחי' אין מחסור ליראיו בחי' ברכות לראש צדיק שהן ברכה בלי די. והצדיק משפיע השפע הזה לשבת.

אלא בגין דתליא כלא בימינא כתיב ויהי, וכתיב ידיו, בגין דהוא עקרא דכלא, וכתיב (שמות טו ו) ימינך יהו"ה נאדרי בכח ימינך יהו"ה תרעץ אויב:

¹ **שמות פרק יז** (ח) ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים: (ט) ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק מחר אנכי נצב על ראש הגבעה ומטה האלהים בידי: (י) ויעש יהושע כאשר אמר לו משה להלחם בעמלק ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה: (יא) והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק: (יב) וידי משה כבדים ויקחו אבן וישמו תחתיו וישב עליה ואהרן וחור תמכו בידי משה אחד ומטה אחד ויהי ידיו אמונה עד בא השמש: (יג) ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב: (יד) ויאמר יהוד אל משה כתב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע כי מחה אמונה את זכר עמלק מתחת השמים: (טו) ויבן משה מזבח ויקרא שמו יהוד נסי: (טז) ויאמר כי יד על כס יה מלחמה ליהוד בעמלק מדר דר:

² **והביאור נ"ל** כי צדיק נקרא כי כל בשמים ובארץ דהיינו שרק בכוחו לחבר שמים וארץ לכן רק בכח תיקון הברית אפשר שכל ממון גשמי יקשור את האדם מיד אל שרשו הרוחני דהיינו אל השפע הרוחני דהיינו בחי' הכפל שבו.

ובזה שהכניע משה רבנו את **קליפת עמלק ותיקן הברית, זכה לבחי' שפע כפול כמ"ש** במן **והיה לחם משנה על אשר ילקוטי יום יום (שם טז פסוק ה')** שביום השישי ירד המן כמות כפולה גם לשבת וכן כתוב שם בשמות טז כב ויהי ביום השישי לקטו לחם משנה שני העומר לאחד ודרשו חז"ל בשבת קיז' לחם משנה מכאן שצריך לבצוע על שני לחמים בשבת. והוא רמו לשפע הכפול מידת ההסתפקות שמאיר בשבת כי שבת בחי' תיקון הברית. כי ע"י תיקון הברית דהיינו הסרת הערלה שהיא בחי' עמלק זוכים לשפע כפולה **ויוסף שזכה לברית**, אחרי שעמד בכל הנסיונות במצרים ערוות הארץ ונעשה מלך על מצרים **כתיב ביה (בראשית מא) וירכב אותו במרכבת המשנה, היינו** רמו למה שכתוב במן **משנה על אשר ילקוטי יום יום/יב, שע"י ברית זוכה לשפע כפולה [יג/יז]** דהיינו מידת ההסתפקות שעל ידה כל שפע הוא שלם הפך שפע הבא למי שלא זכה לזה אזי הוא בבחי' יש לו מנה רוצה מאתים דהיינו שממלא חסרון בחסרון כפול וכן בטן רשעים תחסר ומשביעו רעב, אבל שפע כפול הוא איוהו עשיר השמח בחלקו, ומדה זו תלויה בתיקון הברית כנ"ל שיוסף דייקא זכה לפי שנים, כי ע"י הברית עם הקב"ה אזי כל שפע מגיע אלו עם הארת פניו ית' שהיא מדת ואמת שממנה השובע שמחות לכן נקרא פי שנים ושפע כפול דהיינו גשמי עם רוחני בברית ביחד.

וזה פירוש מאמר הזוהר הנ"ל **תריין יינקין לחד**, דהיינו **שבת מקבל מיוסף/טו** שזכה ע"י תיקון הברית לפי שנים **לחם משנה [טז]** דהיינו שפע כפול, **היינו משנה תורה [יז]** חדושי תורה

⁹ גם דפ"ר ותולד - ילקוט, ומתרו - ילקוט

⁷ **שבת דף קיז:** אמר רב חסדא לעולם ישכים אדם להוצאת שבת שנאמר והיה ביום השישי והכינו את אשר יביאו לאלתר אמר רבי אבא בשבת חייב אדם לבצוע על שתי ככרות **דכתיב לחם משנה** אמר רב אשי חוינא ליה לרב כהנא דנקט תרתי ובצע חדא אמר לקטו כתיב רבי זירא הוה בצע אכולה שירותיה אמר ליה רבינא לרב אשי והא מיחזי כרעבתנותא אמר ליה כיון דכל יומא לא עביד והאידינא הוא דקעביד לא מיחזי כרעבתנותא. (נמצא גם בברכות לט:)

⁸ גם דפ"ר ותולד - ילקוט, ומתרו - ילקוט

¹³ **לכאורה צ"ע** ממה שמביא ראיה לשפע כפול מהמן שירד ביום עומר כפול ביום שישי מה הראיה מכאן לשפע כפול בשבת ואולי אדרבה כיון ששבת במדרגת צורה כלפי ששת הימים שהן כלפיה בחי' חומר לכן עיקר השפע כפול הוא מה ששבת בשבת ולא ירד שפע גשמי כי בשבת השפע הוא רוחני דהיינו השפע המשנה לשפע הגשמי הוא השפע הרוחני בשבת לכן הגשמיים שלו היא שייכת ליום שישי בבחי' והכינו את אשר יביאו אבל בשבת עצמה השפע רק רוחני.

עיין זהר ויחי דף רמו. עם ביאור המתוק מדבש - **משנה, מאי לחם משנה** מה כוונתו לפי הסוד, **אָלָא תְּרֵי לָחֶם** אלף הם כנגד שני מיני לחם, דהיינו **לחם מן השמים** שפע מן ז"ל הנקרא שמים, **ולחם מן הארץ** דהיינו שפע מן המלכות הנקראת ארץ, ומפני **דא הוא לחם פּוּנָג** לחמו של ז"ל הוא לחם שמו ומעונג, **ודא הוא לחם דמספנא** ולחמה של המלכות הוא לחם עוני, **ויבשבת אֶתְּכֵלֵל לָחֶם תַּתָּאָר בְּלָחֶם עֲלָאָה** נשבת נכלל לחם התחתון שהוא המלכות נכללם העליון שהוא ז"ל, כלומר שמתחילים ז"ל כיוון עליון, **ואתפריץ האי בגיני האי ומתכרך ז"ל כלי להשפיע למלכות, ואיהו לחם משנה** וזה גם כן נקרא לחם משנה לפי שז"ל מקבל מהבינה חלקו וחלק המלכות.

ועוד היה לומר רב המנונא כנ"ל, **לחם משנה דשבת** לחם משנה של שבת ר"ל ז"ל שם שני מיני לחם המקבלים שפע מבינה הנקראת שבת, **נקיט משבת עלאה ז"ל** מקבל השפע מבינה שהיא סוד שבת הגדול, **דאיהו נגיד וְאֶתְּכֵלֵל לָחֶם** ואח"כ ז"ל ממשיך השפע ומאיר למלכות ולכל התחתונים, **ואתפריץ לחם בלחם, ואיהו משנה**

¹² עיין לקמן סוף תורה מ תנינא

¹¹ **ליקוטי הלכות או"ח -** ברכת המזון ומים אחרונים הלכה ד אות טז - **וארץ ישראל** הוא מקור הברכה, כי כל הברכות וההשפעות נמשכין מארץ ישראל בנדוד, כי ארץ ישראל מקבלת קדשתה מהצדיק פני"ל. ואצל הצדיק הם כל הברכות וההשפעות בבחינת ברכות לראש צדיק, בחינת צדיק חונן ונותן. וכשזוכה לקבל השפע של ארץ ישראל והצדיק בשלמות בודאי אין לו שום חסרון, כי בארץ ישראל כתיב, לא תחסר כל בה. שהשפע הנמשכת משם אין בה שום חסרון, כי שם צוה ה' את הברכה, בחינת והריקתי לכם ברכה עד בלי די, שזוהו ההפך מבחינת אין אדם מת וחצי תאונתו בידו, דהיינו שלעולם חסר לו. אבל השפע דקדשה של ארץ ישראל היא בחינת שפע כפולה שאין בה שום חסרון בחינת ברכה עד בלי די, שיכלו שפתותיכם מלומר די שהשפע כפולה ומכפלת יותר ממה שרוצה. וזה בחינת השפע של שבת דמנה מתברכין כל שתא יומין שהוא בחינת לחם משנה, בחינת שפע כפולה הנ"ל, כי שבת וארץ ישראל הם בחינה אחת כמו שמסדר בהשבע הבדלות שאמרו רבותינו זכרונם לברכה בירושלמי בין קדשת ארץ - ישראל לחיון לארץ בין יום השביעי לששת ימי המעשה. נמצא, שהצדיק שממנו נמשך כל קדשת ארץ ישראל הוא זוכה לשפע כפולה פנ"ל. וזה בחינת מה שכתוב בצדיקים, לכן בארצם משנה יירשו (ישעיה סא) משנה זה בחינת שפע כפולה, בחינת לחם משנה וזהו לכן בארצם משנה, 'בארצם' דיקא, כי עקר בחינת השפע כפולה הוא בארץ ישראל וכו'. וזה שכתב רבנו זכרוננו לברכה בהתורה צוית צדק (סימן כג) שעקר שבירת תאות ממון הוא על ידי הצדיק ומי שחולק על הצדיק הוא נופל לתאות ממון כמו שמבאר שם על פסוק, ויגרש מפניך אויב ויאמר השמד. בשמקשר להצדיק הוא ממשיך ממנו בחינת שפע כפולה שהוא הפך תאות ממון שהוא בחינת אין אדם מת וחצי תאונתו בידו וכו"ל:

¹⁰ **עיין כאן פל"ח** שכתב - ועיין זוהר ויחי דרמ"ו ודא הוא לחמו לחם ואו ועל דא כתיב (שמות ט"ז) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים וודאי וכו', וכד איהו נקיט וודאי הוא יתן מעדני מלך ומאן מלך כנסת ישראל וכו', והוא יהיב לה על ידא דצדיק דרגא קדישא את קיימא, ומחכא לשאר דרגין דלתתא וכו', בספרא דרב המנונא סבא אמר הכי (בראשית מ"ט) מאשר שמנה לחמו דא לחם שבת דאיהו פנג על חד תריין כדכתיב (שמות ט"ז) לקטו לחם משנה וכו' עיין שם **ועיין בכונות** ובסידור קול יעקב בפירוש על הפזמון למבצע על רפתא וכו'

כפולים, **בחי'** הנאמר על התורה קדומה שבה ברא הקב"ה את העולם (**משלי ח**)/י"ח **ואהיה שעשועים יום יום** פירוש שהקב"ה היה משתעשע בתורה הקדומה/י"ט אלפים שנה קודם לבריאת העולם וזהו "יום יום" כי יום שלו ית' הוא אלף שנים שלנו כמ"ש כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול וכו':

ובחי' שבת שהיא בחי' עולם האצילות/כ"י, **משפיע לשאר העולמות** עולמות הפירוד בריאה יצירה ועשיה, **בבחי' הכתוב (ויקרא כה) והיתה שבת הארץ לכם לאכלה** דהיינו ששנת השבע דהיינו שנת שמיטה מפקירה את כל אוכל הארץ ומחלקת בשווה לכולם. **וזה** פירוש מאמר הזוהר הנ"ל **חד יניק לכמה סטריין** דהיינו ששבת מניקה ומשפיעה לשאר עולמות:

אות ה

עתה חוזר רבינו לבאר כל הנ"ל בביאור מעשי יותר ומבאר שמשך הכלול מג' אבות היינו כשהחכמה על קיומה אזי יש דעת (ונראה כי הדעת כלולה מחו"ג והיא בעצמה בקו האמצעי נמצא שהיא בחי' חג"ת וזה עוד טעם שמשך כלול בו החג"ת כי משה הוא הדעת כידוע)

ומבאר שבאר ענן ומן הם בחי' אכילה שתיה ומלבושים והם כלולים בדעת וכיון שמשך הוא הדעת כידוע במקום אחר נמצא משה כלול מחג"ת וכנ"ל.

ומבאר שעיקר קיום הדעת הוא ע"י החג"ת כי דעת הוא המחבר בין מח ללב בין שכל למדות נמצא קיום הדעת ע"י שמלמד תורה ואופן ההשפעה הזו צריך להיות מתוקן בחג"ת בבחי' תורת חסד שלמלמדה לאחרים בחי' אברהם ומקדים יראה לחכמה בחי' יצחק ומוציא חכמתו בחן בחי' יעקב. ואז הדעת נעשה כלול מג' אבות ואזי החכמה על קיומה שיכול להכניע את עמלק. ולזכות לתקון הברית ומשנה לחם. ומלחמת עמלק שע"י ההתכללות בחג"ת היינו באבות, שעל ידה וזכה לתקון הברית, היא בחי' קרוב רחוקים והצלתם משיני עמלק היא קיום הדעת של הצדיק, כי תיקון הברית ע"י שנכלל באבות כנ"ל זה בחי' קיום הדעת שנעשה ע"י שנכלל באבות, וההתכללות באבות הפירוש בכוחם לקרב רחוקים כפי שיבאר עתה, שלכל אחד מהם היה בחי' המיוחדת לו בזה, ומכח הצדיק אזי גם השבת היא בחי' קרוב רחוקים שמאירה תשובה מאהבה לעולם כפי שיתבאר באות ו' קמן. ובוז מבואר הקשר ההדוק בין תורה זו לתורה נט שנאמרה כהמשך אחד עם תורה זו. כי שם מבואר ענין הקרוב רחוקים בשתי בחי' דהיינו ע"י כשירי הדור/כ"א וע"י הצדיק שהוא בחי' שבת.

וז'הו, כי ע"י הדעת בחי' משה רבנו **באים תלת הנ"ל** כנ"ל באות א', **שהם אכילה ושתיה ומלבושים** בחי' באר מן וענן הנ"ל, **כי בו** בדעת הם **כלולים**.

ועיין רבש לפי (להחיד"א) ערך יוסף אות יא שהביא בשם הרב מוהר"ר העשיל שענין לחם משנה של שבת מרמז על יוסף, כי שני פעמים לחם גימטריא יוסף וכו' מכוון גם כן לענינינו. **והנה מענין** הנ"ל תבין מעלת הזוכין להיות בשבת אצל הצדיק והחכם האמת שבדור, מאחר שעיקר הארת שבת הארת התשובה נמשך מהצדיק והחכם שבדור כמבואר בפנים:

^ט שנות טו כב

^י * דברים יז יח [ועיין סנהדרין כב. מלמד ששתי ס"ת כותב לו המלך. עוד דרשות בזה עיין ירושלמי מגילה א' ט' כתב העשוי להשתנות. ועיין פסיקתא זוטרא פרשת שופטים שספר דברים נקרא משנה תורה. ועיין מדרש שכל טוב בראשית פרק מג עה"פ וכסף משנה קחו עמכם. עוד בזה פקודי רנ"ו: המלכות תורה שבע"פ נקראת משנה תורה משנה לתורה שכתב ונרמז בפסוק הנ"ל]

^{י"א} **משלי פרק ח** (כה) **בְּטָרֶם הָרִים הִטְבְּעוּ לִפְנֵי גְבְעוֹת חוֹלְלֹתַי:** (כו) **עַד לֹא עָשָׂה אֶרֶץ וְחוֹצוֹת וְרֹאשׁ עֶרְפוֹת תִּבֵּל:** (כז) **בְּהִכִּינוּ שְׁמַיִם שָׁם אֲנִי בְּחֻקּוֹ חוּג עַל פְּנֵי תְהוֹם:** (כח) **בְּאֲמִצּוֹ שְׁחָקִים מִמֶּעַל בְּעוֹז עֵינֹת תְהוֹם:** (כט) **בְּשׁוּמוֹ לַיִם חָקוּ וּמַיִם לֹא יַעֲבְרוּ פִּי בְּחֻקּוֹ מוֹסְדֵי אֶרֶץ:** (ל) **וְאֶהְיֶה אֶצְלוֹ אֲמוֹן וְאֶהְיֶה שֶׁשְׁשָׁעִים יוֹם יוֹם מִשְׁחָקָת לִפְנֵי בְּכַל עֵת:**

שיר השירים רבה פרשה ה פסקה י - (משלי ח) ה' קנני ראשית דרכו ר' חוניה בשם ריש לקיש שני אלפים שנה קדמה התורה לברייתו של עולם מה טעם (שם) ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום ויומו של הקדוש ב"ה אלף שנים שנא' (תהלים צ') כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבור.

^{י"ב} **דהיינו התורה** כפי שהיא קודם הבריאה בלא ציור וצירוף אותיות ועיין עמק המלך שער א' פרקים ד' ה' סוד רלא שערים

^{י"ג} **וכן הצדיק** שנאמר עליו אנת הוא שבת וכו' אחיותו באצילות וכל כשרי הדור דהיינו צדיקי הדור כלפיו אחיותם בב"ע עולמות הפירוד (שאפילו בריאה שהוא זך מכולם נקרא לשון לברא את היער דהיינו לחתוך כיון שהוא בחי' שנחתך ונבדל ממנו ית' כי כל בריאתו היתה ע"י שבירת הכלים שקדמה לבריאת העולם כמבואר בע"ח שער הנקודים) לכן הם מקבלים מהשבת שקיבלה מהצדיק הדור.

^{י"ד} **שם לא נזכר** כשירי הדור אבל יש שם שתי בחי' קרוב אחת ע"י מקרב פשוט שצריך אש המשפט להנצל בעצמו מהרע של המקורב והשני קרוב שמקרב הצדיק שהוא בחי' שבת מהיצה"ר שלא חושש כלל מהרע כי לא יאונה לצדיק כל רע כמבואר בתורה ח'.

אכילה כלול בדעת בבחי' (משלי ט') לכו לחמו בלחמי ודרשו חז"ל^{כ"ו} שהכוונה למלחמת לימוד התורה, כי לימוד תורה בחי' אכילה שנותן חיים בבחי' החכמה תחיה כמו שהאכילה מחייה בגשמיות בבחי' מפליא לעשות/כ"ז, בחי' מן שהוא לחם מן השמים הכלול בדעת התורה : שתיה כלול בדעת, בבחי' (ישעיה נה) הוי כל צמא לכו למים פי' שהנביא מדמה את התורה ומצוות למים ומזון כי הם מזון הנפש כמו שלחם ומים מזון הגוף/כ"ח, שהיא באר, בחי' (משלי ה) ונוזלים מתוך בארך:

מלבושים כלולים בדעת, בבחי' (ישעיה ג') שמלה לכה קצין תהיה לנו הפירוש שם שמי שידע תורה עד שתהיה ברורה לו כשמלה/כ"ט (דהיינו ככתם דם על סדין לבן של בתולה בפרשת מוציא שם רע בדברים כב יז) ישימו אותו מושל עליהם. נמצא שהדעת מכונה שמלה לשון בגד בחי' ענן, בחי' לבוש, בחי' (איוב לח) בשומי ענן לבושו : וזהו פירוש מאמר הזוהר הנ"ל תלת נפקי מחד :

ועיקר קיומו של הדעת ע"י האבות בחי' משה הוא הדעת ע"י שכלולים בו האבות כנ"ל באות ב', שהם חג"ת.

חסד, היינו בחי' אברהם. היינו שצריך ללמד חכמתו לאחרים, ולקרבים תחת כנפי השכינה. בבחי' (משלי לא) ותורת חסד על לשונה, ואמרו חז"ל (סוכה מט ע"ב) זה הלומד על מנת ללמוד, וזה בחי' (בראשית יב) ואת הנפש אשר עשו בחרן: גבורה היינו בחי' יצחק, זה בחי' שמקדים יראת חטאו לחכמתו (אבות פ"ג): תפארת היינו בחי' יעקב, זהו שמדקדק איך להוציא חכמתו, שלא יהיו נבזים, בבחי' (קהלת י) דברי פי חכם חן.

וזהו פירוש מאמר הזוהר הנ"ל חד בתלת קיימא דהיינו שקיום הדעת הוא על ג' אבות דהיינו חג"ת:

^{כ"ב} ברכות נו. – אמר ליה רבי יוחנן לתנא תני תלמיד חכם לעולם טוב לו שנאמר לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי.

^{כ"ג} חגיגה דף יד. – מאי נינהו דכתיב כי הנה האדון ה' צבאות מסיר מירושלם ומיהודה משען ומשענה כל משען לחם וכל משען מים גבור ואיש מלחמה שופט ונביא וקוסם וזקן שר חמשים ונשוא פנים ויועץ וחכם חרשים ונבון לחש ונתתי נערים שריהם ותעלולים ימשלו בם וגו' משען אלו בעלי מקרא משענה אלו בעלי משנה כגון רבי יהודה בן תימא וחביריו פליגו בה רב פפא ורבנן חד אמר שש מאות סדרי משנה וחד אמר שבע מאות סדרי משנה כל משען לחם אלו בעלי תלמוד שנאמר לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי וכל משען מים אלו בעלי אגדה שמושכין לכו של אדם כמים

^{כ"ד} עיין הערה לקמן מלבי"ם ישעיה נה א' עה"פ כל צמא, ועיין רמ"א שו"ע אורח חיים סימן ו' על ברכת אשר יצר –...הגה – ועוד יש לפרש שמפליא לעשות במה ששומר רוח האדם בקרבנו, וקושר דבר רוחני בדבר גשמי, והכל הוא ע"י שהוא רופא כל בשר, כי אז האדם בקו הבריאות ונשמתו משתמרת בקרבנו (דברי עצמו):

^{כ"ה} ע"ש מלבי"ם ישעיה נה (א) הוי כל צמא – הנביאים ידמו את התורה והמצוות ללחם ומזון, כי הם מזון הנפש כמו שהלחם והמים הם מזון הגויה, (כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם. כמו חלב ודשן תשבע נפשי). וכמו שבמזון הגוף ימצאו דברים שא"א שיחיה האדם רגע בלעדם כמו המים והוא נמצא בוול ובחנם, וכן דברי מאכל כמו הלחם ואותו קונים בכסף, כן בדעות ומעשים ימצאו דברים שא"א שתחיה הנפש חיות נפשי בלעדם, כמו האמונה במציאות ה' בהשגחה ומעשים שחייב גם הדת הנימוסי כרציחה גניבה ודומיהם, שדומים למים, וכן דברים הדומים ללחם כמו לימוד התורה ומצותיה ומצות התמידיות, כתפלה, שבת, ודומי'.

^{כ"ו} ועיין תענית דף ז. [אמר] רבי חנינא בר אידי למה נמשלו דברי תורה למים דכתיב הוי כל צמא לכו למים לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה

^{כ"ז} ישעיה פרק ג (ו) פי יתפש איש באחי בית אביו שפלה לכה קצין תהיה לנו והמכשלה הזאת תחת ידך:

^{כ"ח} פרש"י – (ו) כי יתפש איש באחי – כאשר יתפש איש באחי בבית אביו לאמר עשיר אתה בתורה ומחזורת היא בידך כשמלה. קצין תהיה לנו – ותלמדנו. והמכשלה הזאת – שאנו נכשלים בה באיסור או בהיתר בטומאה או בטהרה תחת ידיך הוא שאתה יודע להורות לנו, דבר אחר שמלה לך להלביש ערום והמכשלה (פיילנצ'א בלע"ז) מחסרוני שאני מחוסר לחם תחת ידיך להספיקני ולכך קצין תהיה לנו והוא משיב בביתי אין לחם ואין שמלה ומה טיבי לקצין:

^{כ"ט} לשון ברור כשמלה היינו מחוור כשמלה שספרי ומכילתא על פרשת כי תצא פרשת מוציא שם רע דברים כב יז ע"ש פרש"י כמאן דאמר בספרי שפרשו השמלה שכתוב בתורה הוא משל שבאו עדים ונתברר העניין כאילו פרשו את השמלה עצמה דהיינו הסדין שעליו טען הבעל שלא מצא בתולים לאשתו עיין כתובות מו. וכן מבואר שם דף ט: שטענת דמים היא ראיה גמורה שנבעלה ורק הספק הוא מתי ואם אונס או רצון או מוכת עץ. וזהו לשון מחוורין כשמלה (מחורין בארמית לבנים) דהיינו כמו שדם על סדין לבן ניכר היטב וברור הדבר שזנת, כן הדבר ברור ע"י עדים, והיינו שמלה לך קצין תהיה לנו אם דברי תורה ברורים לך כמו כתם דם על סדין לבן שהיא טענה ברורה וודאית, אזי תהיה לנו לרב ומלמד.

וכשהחכמה בקיומה ובשלמותה^{כ"ח} ע"י שנכלל בהאבות שהם חג"ת כנ"ל שמלמד חכמתו לאחרים כאברהם ומקדים יראה לחכמתו כיצחק ונוהר לגלות חכמתו בחן כיעקב, **אזי הוא בבחי' מאמר** הזוהר הנ"ל **חד עאל בין תרין** כנ"ל באות ג' שמשך רבנו נמצא בין אהרן וחור כדי שיהיו מרכבה לחג"ת דו"א דאצילות והכי נמי הצדיק בעצמו כיון שהוא כלול מג' אבות נעשה כמו כן מרכבה כנ"ל ונמשך על ידו הכח למלכות כנ"ל לנקום נקם ברית להכניע את עמלק מפר הברית. דהינו שהצדיק ע"י שחכמתו על קיומה **שיכול ללחום מלחמות ה'**, אזי הוא **בבחי' (שם ט) טובה חכמה מכלי קרב** כי אע"פ שא"א בלי כלי קרב אבל מצד האיכות יותר חשוב יועץ חכם מלוחם גבור, כי הגבורה בלא שכל לא תנצח, וכן מצינו במלחמת עמלק שהכלי קרב שביד יהושע וחייליו היו תלויים בידי משה ע"י חכמתו שהיתה על קיומה, וכן במלחמת היצר עיקר היא העיצה הנכונה ע"י שמתקן הברית ונכלל באבות מאיר בו אור האמת לחזק אמונתו מלכותו יותר מהגבורה לשבר הגוף. **ואז כשמכניע כל הצרים הרודפים אחר חלושי כח שבישראל** בבחי' עמלק דכתיב ביה (דברים כה יח) ויונב בך כל הנחשלים, וכשמכניע את עמלק דהיינו היצר הרע **ומכניס אותם לעבודת השי"ת**, זה בחי' תיקון הברית הסרת הערלה שהיא בחי' עמלק אזי ע"י תיקון הברית עם הקב"ה זוכה לפי שנים **עי"ז זוכה לחדש חידושין דאורייתא בשבת על חד תרין** בבחי' תרין ינקין לחד. דהיינו חרושים באיכות כפולה דהיינו הארות מעתיק שמוצא להם סמך בפשט, **בבחי' לחם משנה, בחי' משנה תורה** כפולה פשט וסוד, דהיינו נסתר הנסמך על פשט, **בחי' מגילה עפה (זכריה ה')/כ"ט** דהיינו תורה כפולה, **והחדושין כפולים שזוכה בשבת כנ"ל הם בחי' השפעת הצדיק לשבת** (וכפי שיבאר לקמן באות ו' שזה ע"י שזכה לחלקו וחלק חבירו והתכללות נפשו בשבת) **בבחי' מאמר הזוהר הנ"ל תרין ינקין לחד כנ"ל** ששבת מקבל מיוסף הצדיק. וכנ"ל שע"י חד על בין תרין נעשה מרכבה לחג"ת דו"א דאצילות וממשיך כח למלכות לחרב נוקמת נקם ברית להלחם בעמלק להסיר הערלה וזוכה לברית ועי"ז לפי שנים ואז גם החרב נוקמת דהיינו המלכות היא **בחי' חרב פיפיות (תהלים קמט) ל/א**. כי כשנמשך שפע עליון מחג"ת דו"א דאצילות למלכות הנקרא חרב אזי **ע"י החרב נקמת ל"ב כנ"ל** באות ג', **זוכה לפי שנים ל"ג, בחי' לחם משנה** בשבת כי שבת מקבל לחם משנה מיוסף/כ"ד דהיינו מתיקון הברית שהוא בחי' פי שנים.

ושבת משלח הארותיו לכל המדריות, בבחי' מאמר הזוהר הנ"ל חד יונקליה לכמה סטריין.
ומרפא רפואות הנפש ורפואות הגוף, בבחי' (שמות כא) רק שבתו יתן ורפא ירפא, שתי

^{כ"ח} דפ"ר ובשלמותה, מתרלו - ובשלמותה

^{כ"ט} **זכריה פרק ה (א) וְאֶשׁוּב וְאֶשָּׂא עֵינַי וְאָרָאָה וְהִנֵּה מְגִלָּה עָפָה:** (ב) וַיֹּאמֶר אֵלַי מַה אַתָּה רֹאֶה וְאָמַר אֲנִי רֹאֶה מְגִלָּה עָפָה אֲרָבָה עֶשְׂרִים בָּאֵמָה וְרַחֲבָה עֶשֶׂר בָּאֵמָה:

פרש"י - (א) מגלה עפה - רבותינו פירשו כפולה ואמרו שהתורה כתובה בה ולמדו מכאן שהעולם אחד מג' אלפים ומאתים בתורה כדאית' בעירובין (דף כא) וי"ת מגילתא פורחא פורחת באויר ולפי פשוטו של פרשה מגלת פורענו' היתה והוא שראה (יחזקאל ג) וכתוב אליה קנים והגה והי:

ועיין אונקלוס שמות כח טו ושם לט ט' שתרגם כפול - עיף

^ל בתקפא - (תהלים קמז) ובתרלד ובתשכט תוקן

^{לא} **עיין תורה ב'** אות ב' שם נתבאר שחרב התפלה היא הלל ושבח שמכרית את המקטרגים על התפלה והחיבור אליו ית' כי הפך השבח וההלל ולכן נקראים זמירות שמזמר ומכרית אותם ויש בחי' קשת שהיא בחי' בקשת צרכיו אבל כשזוכה לתיקון הברית והקשר עימו ית' אזי נכלל השבח בבקשה עד שגם את הבקשה מבקש רק כדי להיות בקשר עימו ולא כדי שתתקבל בקשתו הגשמית (עפ"י הריצ"ח שם) ואפשר שגם כאן חרב נוקמת נקם ברית היא חרב התפלה אמונה מלכות וככל שמניע את עמלק ומסיר הערלה כן זוכה שתהפך לחרב פיפיות כנ"ל שכוחה גדול עוד יותר לכרות את ערלת עמלק מעל הברית.

^{לב} דפ"ר ותרלד - נקמת, מתרלו - נוקמת

^{לד} דברים כא יז ועיין תורה ב אות ב

^{לז} **צ"ע שלא באר** כאן עניין זה בפרוש ואולי אפשר לומר שמה שאמר שהחכם מחדש חידושין דאו' בשבת על חד תרין הכוונה לבאר כיצד הוא משפיע לחם משנה לשבת. וצ"ע. כי אפשר שחדושין חד על תרין הם ביאור לפי שנים שזוכה ואילו כיצד משפיע לחם משנה לתורה מבאר באות ו' והפירוש שהחדושין חד על תרין שזוכה בשבת הן חלקו וחלק חבירו שזוכה בתורה ע"י תיקון הברית ואזי כשנכללת נפשו בשבת משפיע לשבת לחם משנה וצ"ע. והביאור הראשון מסתבר כי איך אפשר שיחדש בשבת חד על תרין בלא שנכללת נפשו בשבת. אבל מאידך לביאור הראשון צ"ע כוונת רבינו באות ו' דמשמע שם שהפי שנים שזוכה הוא חלקו וחלק חבירו וצ"ע. ועיין בזה עוד לקמן בהערה באות ו'.

^{לה} גם בדפ"ר ותרלד - יונק ומתרלו - יניק

רפואות ע"י שבת : דהיינו שמה שביאר לעיל ששבת מחלק שפע לכל העולמות כאן מבאר דהיינו רפואה כפולה. וזה בחי' מה שאומרים כשבאים לבקר חולה בשבת יכולה היא שתרחה עיין תורה קיט/ל"ו.

אות ו

לעיל באות ד' ביאר ששבת מקבל מיוסף לחם משנה דהיינו מהצדיק שזכה לתיקון הברית דהיינו שפע כפולה ולעיל באות ה' באר שהצדיק מצד דעתו וחכמתו שהיא על קיומה ע"י שנכלל באבות **זוכה** לחדש חדושין דאורייתא בשבת על חד תרין ומשפיע לחם משנה לשבת
 עתה יבאר מנין הכח של החכם וכיצד הוא משפיע לחם משנה לשבת ומבאר שע"י שנכלל באבות נעשה חכם בבחי' חד עאל בין תרין וזכה להכניע את ערלת עמלק וזכה לתיקון הברית ועי"ז זכה לשפע כפולה שהיא רוחב נפש להשיג חלקו וחלק חבירו בעדן השבת, (דהיינו חלקו ועוד חלק חבירו בג"ע המבואר בחגיגה טו וכיון ששבת מעין עוה"ב עולם השכר שהוא יום שכולו שבת, נמצא שגם כל שבת משיג הצדיק ברוחב נפשו הכפולה בחלקו וחלק חבירו השגות כפולות בעדן השבת/י"ו) וכשנכללת נפשו בשבת בבחי' בו בשבת שבת וינפש אזי ע"י שמחדש ברוחב נפשו הכפולה חדושין על חד תרין בשבת משפיע את הכפל הזה לשבת בבחי' לחם משנה דהיינו שפע כפולה הנ"ל.

וז"ה שהחכם דהיינו החכם שחכמתו עומדת בקיומה ושלמותה כנ"ל ועי"ז הוא בחי' חד עיל בין תרין שנכללים בו האבות בחי' חג"ת ועי"ז ממשיך כח למלכות להלחם בעמלק ומסיר הערלה וזוכה לתיקון ברית ועי"ז זוכה לפי שנים דהיינו לחם משנה ואזי **משפיע לחם משנה הנ"ל** לשבת, ומה שזכה החכם לפי שנים כנ"ל **כי ע"י זכותו** (בתיקון הברית) **זכה** (בנפשו) **ג"כ לחלק חבירו/י"ז** חבירו דייקא כי זה לעומת זה כנגד כל צדיק יש רשע חבירו בחי' העשו הפרטי שלו וכשזוכה להיות צדיק אזי נמשך הטוב/י"ט של חבירו אליו והרע שלו אל חבירו/י"ט/מ"א/מ"ב ונוטל הצדיק שני חלקים בג"ע ולעומתו הרשע שני חלקים

^{ל"ו} **תורה קיט** הנכנס לבקר את החולה בשבת אומר: יכולה היא שתרחם (שבת יב). כי כשאדם צריך לרחמים, השם יתברך שולח לו רחמנות, שהוא ירחם על אחר, ועל ידי זה מרחמין עליו. כמו שאמר רבותינו, זכרונם לברכה (שבת קנא): 'כל המרחם על הבריות מרחמין עליו, וכמו שכתוב (דברים י"ג): 'ונתן לה רחמים ורחמיה'. ומדת הרחמנות תלוי בדעת, מי שיש לו דעה יש לו רחמנות. וכו'.

^{ל"ז} **אין הכוונה** שבעדן השבת נמצא חלקו ושכרו הכפול כי העדן אחד פשוט אבל כל השגתו כפי רוחב נפשו שהכין ע"י תיקון הברית דהיינו נצוצי נפשו שתיקן וע"י שיש נצוצי נפשו שנפלו אצל חבירו אזי כיון שזכה לתיקון הברית יותר נמשכו חלקו אליו וזכה לבחי' חלק חבירו השייך לו (בערבי נחל צ"ע דלא משמע שחלקי הטוב הם בחבירו מחמת הערבוב אלא מצד שרש נשמתם שאחד מצד החסדים וחבירו מהגבורות) עכ"פ זכה לכפל ע"י שכל חלקי הטוב של חבירו נמשכו אליו וחלקי הרע שלו עברו ממנו לחבירו. וצ"ל שחלקים אלו בנפשו הם הכלים להשגות אלוקות בבחי' שפע כפולה וכשזכה בחלק חבירו בכוחו לזכות לבחי' פי שנים השגות. וכשמשיג השגות בשבת הן על חד תרין ואזי משפיע לשבת לחם משנה שפע כפולה.

^{ל"ח} עיין **מגלה עמוקות** מקץ עה"פ ויקחו האנשים את המנחה - שגם הוא מקשר בין מרכבת המשנה לנוטל חלקו וחלק חבירו עי"ש.

^{ל"ט} עיין **ספר הלקוטים** להארי"ל בסוף ביאורו לספר ישעיהו פרק ס' עה"פ ועמך כולם צדיקים - שאפילו כולם צדיקים מוכרח שיש איזה הבדל ביניהם והמעט שצדיק אחד פחות מחבירו את זה המעט מקבל חבירו הגדול ממנו וגם זה בחי' נוטל חלקו וחלק חבירו ועי"ז נעשה שחבירו הפחות ממנו נכוח מחופתו של הגדול ממנו (המבואר בב"ב עה). עי"ש.

^מ עיין **תשועת עולמים** רבי משה וואלי על ישעיהו כב עה"פ ושמה מרכבות כבודך קלון בית אדוניך מבאר שהרשע נעשה כמו שעיר המשתלח לגבי הצדיק ונושא על עצמו את עוונות עצמו ושל הצדיק בסוד ערבות הנשמות כי בדרך שרוצה לילך מוליכים אותו ויורש חלקו וחלק הצדיק בגהנם. וכן להפך הטוב של הרשע עובר לצדיק ומקבל חלקו וחלק הרשע בג"ע

ועיין **רבינו יונה** על אבות פ"ה מ"ב על דברי המשנה שאברהם נטל שכר כולם מבאר הטעם כי ע"י מעשי הרשע הוכבד עבודת ה' של הצדיק.

עיין **שער הגלגולים** - סוף הקדמה כ' - עוד דע, כי כל הנשמות ע"י חטאו של אדה"ר, נתערבו טוב ברע, ולכן לפעמים יהיה, שקצת טוב שבנפש הצדיק, נתערב ברשע וקצת רע של הרשע, נתערב בצדיק. וזוה תבין מש"ה, אשר יש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים וכו'. כי כמה צדיקים יש שהם עוברים איוו עבירה פרטיית, ונכשלים במה שלא יכשל רשע אחד. וכן להפך כמה רשעים גמורים עושים קצת מצות פרטיות בתכלית עשייתם ונוהרים בהם כל ימיהם. גם תבין בזה ענין צדיק גמור, ורשע גמור, ובינוני. כי הכל תלוי כפי חלקי נצוצות הטוב שבו, וכפי מספר חלקי נצוצי הרע שבו. ועוד כי אופני העבירות או המצות שעושים, הם כפי ערך בחי' הנצוצות שבו, ובאיזה אבר ושרש הם, אם טוב ואם רע, כך הם חושקים ותאבים אל המצות או אל העבירות ההם יותר מזולתם ורודפים תמיד אחריהם: והנה לטובה זו החמירו בס"ה, שצריך האדם למרדף בתר חייביא, ולמוכה להו כמאן דרדיף בתר

חיי וכו', **והענין הוא, כי ברדוף הצדיק אחר הרשע לזכותו, אולי הרשע הוא יש בו אותם נצוצות טובות שנאבדו ממך, ונצוצותיו הרעות נתנו לך, וע"י שתתחברו יחד בחשק ואהבה, אז הטוב שבו יוסר ממנו ויתנו בך, ואז אתה נשלם בכל הטוב, והוא נשלם בכל הרע.** וז"ס צדיק נוטל חלקו וחלק חבירו בג"ע, רשע נוטל חלקו וחלק חבירו בגיהנם. וזש"ה אם רעב שונאך האכילתו לחם. וכמ"ש ז"ל על פסוק כי תראה חמור שונאך, אין הכתוב מדבר אלא באדם רשע שמותר לשנאותו כמש"ה הלא משנאך ה' אשנא, ואמר אם רעב שונאך תאכילתו לחם, ר"ל מחמת נצוץ טוב שבו, ומתאוה ורעב לעשות טובה, האכילתו לחם לחמה של תורה ומצות, ותוכוה, כי ע"כ גחלים שהם נצוצי הרע שבך, אתה חותה על ראשו, ויתחברו עמו, ויוסרו ממך. וכמש"ה, ונשא השעיר עליו את כל עונותם אל ארץ גזירה, ונצוצי הטוב שבו יוסרו ממנו, וה' ישלימם לך, ונמצא שאתה שלם בטוב, והוא שלם ברע. וכמ"ש ז"ל, אל תקרי ישלם לך,

בגהנם, כמ"ש חז"ל (חגיגה טו) מג' זכה נוטל שכרו כפול בגן עדן דהיינו חלקו וחלק חבריו/מיו. וכשבא יום השבת מעין עוה"ב עדן הנפשות/מיה, ונפשו של החכם (יש בה חלקו וחלק חבריו) נכללת

אלא ישלימהו לך, ולפי שהשית טוב אינו מזכיר שמו על הרעה, כמ"ש"ה כי גחלים אתה חותה על ראשו. אבל על הטוב הזכיר שמו, כמ"ש"ה וה' ישלם לך כנוכר כי הוא עושה הטוב הזה:

עוד עיי"ש הקדמה לט ד"ה ואבאר ענין אלו החברים (במהדו' שעם פי' בני אהרן ירושלים תשמא עמ' שפ) – אפילו אותם החברים שהיו בכת הא' עמדי, היו צריכים להתברר ברור אחר, ויכנסו אחרים תחת קצת מהם. וסוד הענין הוא, ע"ד מה שביארנו בפסוק אם רעב שונאך האכילו לחם, כי הנה אלו החברים אינם שלימים ר"ל שיש בהם, מי שיש בהם מעוט מן אותה בחי' של הלוש הנשמה המעולה הנז"ל, שהם מן הטפות שלאחר חצות כנו"ל, ואין כלם שוים בהם, **כי יש מהם שרובו טוב ומעוטו רע, ויש מהם שרובו רע ומעוטו טוב, ויש בינוני, וכיוצא בזה יש כמה מדרגות, וא"ל כי אותם שרובם טוב, ישארו כך בודאי, כי אותם האחרים אשר רובם רע ומעוטם טוב, יקחו הרע של הנזכרים, ויתנו להם הטוב שבהם, ואז ישארו אלו כלם טובים, ואלו כלם רעים: וא"ל מורי ז"ל, כי זהו היה כונתו לקבץ אותם, כי ע"י החברה והאהבה שיש בין החברים, ימשכו זה בזה, וילך הטוב אצל מי שרובו טוב, ויושלם ממנו. וילך מעוט הרע ויצטרף עם מי שרובו רע, ואז אותם כלם שהם מבחי' הרע ילכו, וישארו האחרים שהם שלימים מבחי' הטוב: וא"ל מורי ז"ל, כי לסבה זו צריך האדם מאד מאד שיתחבר עם אותם הרשעים אשר רובם רע ומעוטם טוב, להחזירם בתשובה, כי ע"י זה יקח הוא הטוב אשר בהם. ובפרט אם פגע באיזה אדם שיש בו חלק הטוב שחסר בו משרש נשמתו עצמו, שיקחנו ויושלם בו. ולכן הזהירני מורי ז"ל במאד מאד, לאהוב את החברים הנזכרים שלי, וללמדם, כי ע"י זה אברור חלק הטוב שלי המעורב בהם, ואקחהו, ואשתלם אני. ואמנם מי שהוא בינוני וממוצע, זה תלוי כפי מעשיו, ואם ירצה יהיה כלו טוב, או להפך:**

עוד עיין ביאור הגר"א – משלי יב יד – מפרי איש ישבע טוב וגמול גו' הענין שחילק בין איש לאדם שאיש הוא שר כמ"ש למעלה אליכם אישים אקרא וכמ"ש הלא איש אתה וכמ"ש מי שמך לאיש שר ושופט וכמוהן רבים ואומר שלעולם יראה אדם להוכיח את חברו על דבר שעושה לא טוב כי אם ישמע לו ויטיב את מעשיו אז כל המצות שיעשה הם על ידו ויטול שכר כמו העושה בעצמו ואם לא ישמע לו אזי יטול את הטוב ממנו כמ"ש האריו"ל והוא בסוד זכה נוטל חלקו וחלק חברו בגי' והרשע נוטל חלקו בגיהנם וזהו מפרי פי איש כלומר מן הפרי של פיו של האיש והיינו מן מה שמוכיח אע"פ שאין שומע לו הוא ישבע טוב כי נוטל הטוב ממנו ואם ישמע לו אז כל הגמול של ידי אדם כלומר כל מעשיו הטובים שעושה אותו האדם ע"י ישיב לו כי נחשב עליו כמו שהוא העושה ונוטל ג"כ אותו הגמול:

מ"א עיין ערבי נחל פרשת קרח דרוש א' – מבאר שמעשה דיעקב ועשו שנולדו תאומים ומבואר שעשו יצא ראשון כדי שתצא הפסולת ויהיה יעקב אב לאומה הישראלית נקי כולו טוב כל זה אינו רק מעשה שהיה כי התורה נצחית ומבואר במאמר אליהו ז"ל (הקדמת ת"ו יז א) מקום הקדושה דמינייהו פרחין נשמתין לבני נשא, הוא אצילות נשמות ישראל שהם כביכול חלק אלוה ממעל מקום קדושה וטהרה, ונכללה מחסדים וגבורות כנודע בכתבי אר"י ז"ל ה' חסדים וה' גבורות, ומשם נאצלת הנשמה. אמנם בבואה לזה העולם כדרך השתלשלות הרוחניות שהשורש נשאר במקומו בגבהי מרומים רק נשתלשל ממנו פרי ואור חדש, וכן מעולם לעולם עד בואה לעולם הזה, והנה טבע חסדים להתפשט ולהשתלשל ובעמדם יעמדו בכל מקומות השתלשלותם, אבל הגבורות באשר ישתלשלו יתהוו מהם דינים גמורים ומהם יתהוו קליפות כידוע, לכן בהשתלשלות הנשמה עד זה העולם אילו היתה נכללת משניהם כמו בשורשה היה מעורב בתוכה קליפות גמור, ואין זה כונת הבריאה אשר את הכל ברא לכבודו לעבדו בלב טהור וקדוש, לכן הוכרח שתחלק לשנים כערך לידת תאומים, ונעשה אחד טוב אשר מצד החסדים והשנית במזג רע, לא כענין יצירת הגוף אשר הוא מעורב מהמבחר ומהפסולת, ואלו ב' הנשמות אשר בשרשן הם אחדות אחד צריכין ב' גופים, ושניהם נוצרים בזמן אחד או בזמן קרוב, אשר עכ"פ שניהם יהיה להם ישיבה אחת בעוה"ז, וזה הגוף שלקח נשמה הטובה הוא מוכן במזגו וטבעו לכל מדות טובות לקיום התורה, והשני מוכן אל ההיפוך, והיה זה מחסד ה' כענין מאמרם ז"ל שיצא הוא וסריתו עמו, שזה הגוף הב' יקבל פסולת הנשמה, כאמור. אך אע"פ אין כאן ביטול בחירה לא לזה ולא לזה, רק שיש הפרש ביניהם, דזה הוי צדיק וטוב לו, ר"ל שנקל לו מצד מזג נשמתו להיות צדיק. והשני אם יצדיק מעשיו נקרא צדיק ורע לו, כי צריך טרחא יתירה, ונגד זה יהיה שכרו יותר, אבל הבחירה חפשית בשניהם. **עוד עיין שם שלזה שחלקו רע יותר קשה להיות צדיק אבל אם יצליח יוכה למדרגה הרבה יותר גבוהה מחבירו. עוד עיי"ש אריכות בענין ולתרץ מחלוקת קרח ומחלוקת דתן ואבירם ועוד.**

מ"ב בספר אוצר תהלות פירוש כנסת ישראל שם על פרק סט פסוק כח כתב לבאר עפ"י חובת הלבבות שלעתיד מראים לצדיק מצוות שלא עשה ולרשע עבירות שלא עשה וביאר כיון שהרשע מחרף לצדיק עוברות המצוות לצדיק והעבירות לרשע וזהו שנקטו חז"ל ביומא כג. המעביר על מדותיו מעבירין ממנו כל פשעי מעבירין דייקא מלשון והעברתם את נחלתו לבתו והיינו כנ"ל.

מ"ג חגיגה דף טו. שאל אחר את רבי מאיר לאחר שיצא לתרבות רעה אמר ליה מאי דכתיב גם את זה לעומת זה עשה האלהים אמר לו כל מה שברא הקדוש ברוך הוא ברא כנגדו ברא הרים ברא גבעות ברא ימים ברא נהרות אמר לו רבי עקיבא רבך לא אמר כך אלא ברא צדיקים ברא רשעים ברא גן עדן ברא גיהנם כל אחד ואחד יש לו שני חלקים אחד בגן עדן ואחד בגיהנם וזה צדיק נטל חלקו וחלק חברו בגן עדן נתייב רשע נטל חלקו וחלק חברו בגיהנם אמר רב מרשיא מאי קראה גבי צדיקים כתיב לכן בארצם משנה יירשו גבי רשעים כתיב ומשנה שברון שברם

מ"ד עיין ליקוטי הש"ס – מסכת עבודה זרה אמרו עליו על ר' אליעזר בן דורדייא וגו'. הנה כבר ידעת כמ"ש בס' הגלגולים כי המגולגל המשלים נוטל חלקו וחלק חברו בסוד יכין רשע וצדיק ילבש כי אותו לבוש שעשה רשע זה ע"י קצת צדקותיו מעשיו הטובים ולא זכה ללבשו עתה אותו המגולגל המשלים לובש אותו וזהו צדיק ילבש. והנה יוחנן כ"ג שימש פ' שנה בכהונה גדולה ובודאי כי ע"י עבודתו כמה וכמה לבושין דיקר שעשה לו רק שאח"כ שנעשה צדוקי ואיבד כל החלקי הטובים ההם. והנה דוגמת יוחנן זה שבימים הראשונים הי' צדיק ולבסוף חטא ומה שפגם הי' בימיו האחרונים ולכן בא ר"א בן דורדייא שהי' פגום כל ימיו הראשונים ובסוף ימיו עשה תשובה ונמצא כי יש כאן ימים שלימים מתוקנים וימים שלימים מקולקלים והנה צד הרע שבימיו האלו נטל יוחנן וצד הטוב שבימיו האלו נטל ר"א בן דורדייא וכמ"ש בע"ח בפסוק יגמר נא רע רשעים וגו' ובפסוק אם רעב שונאך. מהר"ו ז"ל:

מ"ה זמירות לליל שבת: סוף הפיוט קא אכסוף – השבת נעם הנשמות. והשביעי ענג הרוחות. ועדן הנפשות. להתעדן באהבתך ויראתך. שבת קודש נפשי חולת אהבתך. שבת קודש נפשות ישך אל בצל כנפיק יחסיון. ירוין מדשן ביתך: נעם הנשמות וכו' היינו מעין שכר עוה"ב בשבת ושבת נפשי חולת אהבתך היינו כדלקמן אות ז' ששבת מאירה בחי' תשובה מאהבה.

ומה נעמת, ע"י אהבה בתענוגים דהיינו ע"י תשובה מאהבה כנ"ל, כי מקודם מחמת היסורים והחולאים שבאו עליהם היו בבחי' (ישעיה נג הנ"ל) לא תואר ולא הדר לו ולכן היו בזויים בעיני העולם כי נדמו לדחויים ומרוחקים ממנו ית' כמבואר שם בפרק הנ"ל :

אות ט

מבואר שאור התשובה מאהבה שמאיר בשבת רק כשירי הדור זוכים על ידו לתשובה מאהבה ממש וכשזוכים לתשובה מאהבה מאיר עליהם גדולה בחי' כבוד אלקים הנוצר בתורה ו' כבוד שמתקבל אצל כולם ולא שואלים עליו כיון שהוא הארת הכתר בחי' כבוד אלקים הסתר דבר כי ע"י הארה זו נעשה אין, ואזי מתכבדים כשרי הדור בעיני כל. וזו הגדולה היא מדת השפלות וענווה כמבואר בתחילת תורה עב תנינא. והיא הכלי להתחדשות התורה כמבואר בתענית ז. אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה¹¹

וכשהכשירי דור נתייפים ונתכבדים בעיני כל ע"י הארת התשובה מאהבה שמאירה השבת בעולם, אזי כל אחד לפי כשרותו כן זוכה בעצמו לתשובה מאהבה, ועי"ז יכול להבין שכבר השפיע חכם הדור ביום השבת לחם משנה הנ"ל ע"י שנכלל נפש החכם בשבת כנ"ל באות ו'. כי כל אחד ואחד לפי כשרותו, כן מקבל יופי והדר כי ע"י התשובה מאהבה נעשה אין ומאיר עליו אור גדול בחי' כבוד אלקים מלמעלה ונתגדל כן בעיני הבריות.

והיופי והגדולה שזוכה לפי כשרותו היא ציון וסימן ורשימה על משנה תורה הנ"ל כי לפי הגדולה שמקבל כפי כשרותו שמתבטאת בהדר פניו דהיינו חכמת אדם תאיר פניו זה סימן שזכה להשגות החכמה בחי' משנה תורה דהיינו תורת הנסתר שהיא משנה לנגלה, זה סימן שחכם הדור השפיע לחם משנה לשבת כנ"ל, בבחי' (תהלים מח) הר ציון ירכתי צפון דהיינו שהר הגדולה היא ציון וסימן לירכתי צפון דהיינו משנה תורה הצפונה. כי הר, זה בחי' גדולה, כמאמר חז"ל (סנהדרין קז) על נודי הרכם צפור [נ"ח] שהרכם דהיינו הר זה רמז על מלכות וגדולה כמבואר בגמ' שם שדוד המלך כינה עצמו הר. וזהו הר ציון ירכתי צפון שהגדולה היינו הר הוא ציון וסימן על ירכתי צפון, ירכתי רמז על חמוקי יריכך [נ"ט] דהיינו רמז לתורת הנסתר כמבואר בתורה י' אות ז' עפ"י סוכה מט: מה ירך בסתר אף דברי תורה בסתר, דהיינו תורה הצפונה (ס' / ס"א) תורת הנסתר שהיא משנה לתורה הנגלית ומכונה חמוקי יריכך.

נמצא שע"י השפיע כפולה בחי' לחם משנה שמשפיע הצדיק לשבת אזי כשרי הדור זוכים למשנה תורה תורת הנסתר ועי"ז זוכים לגדולה והשפלות ועי"ן פל"ח דמשמע מכאן שעיקר החדושי תורה בשבת צריך להיות ברזי תורה וחכמת הקבלה/כ"ו כמבואר בכוונות וכן בפזמון אסדר לסעודתא...תגלון פתגמין... ותימרון חדושא... ברזא יקירא.

וזהו¹² (ישעיה נח) אם תשובי משבת רגליך, ע"י תשובה הבאה מבחי' שבת כנ"ל באות ז', נמשך ירכתי צפון דהיינו תורת צפונה תורת הנסתר בחי' ירך בסתר בחי' משנה תורה, וזהו רגליך בחי' חמוקי יריכך הנ"ל שרומז לתורת הנסתר בבחי' מה ירך בסתר וכו' כנ"ל :

¹¹ תענית דף ז'. [אמר] רבי חנינא בר אידי למה נמשלו דברי תורה למים דכתיב הוי כל צמא לכו למים לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה

¹² סנהדרין דף קז. דרש רבא מאי דכתיב למנצח לדוד בה' חסיתי איך תאמרו לנפשי נודי הרכם צפור אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא רבוננו של עולם מחול לי על אותו עון שלא יאמרו הר פקטי מלך שבכם צפור נדדתו (כמבואר גס לעיל שפסוק נלמה לו לצפר וכשזקק עליה אכן נתגלח לו נת שבע כוחות)

¹³ תהלים יא א כתיב נודו וקרי נודי ורבינו נקט קרי (ועיין בזה הערה בנף ג: קרי עניו)

¹⁴ * שיר השירים ז'

¹⁵ עיין סוכה מט:

¹⁶ סוכה דף מט: תנא דבי רב ענן מאי דכתיב חמוקי יריכך למה נמשלו דברי תורה כירך לומר לך מה ירך בסתר אף דברי תורה בסתר.

¹⁷ פרש"י - חמוקי יריכך - הנסתרים כירך, שכבוד התורה בצנעא, ולא להיות יושב ושונה בגובה של עיר, ולא לשנות לתלמידיו בשוק, כדאמר במועד קטן (טז, א):

ועיין תורה י' אות ז' שרבינו לומד על תורת הנסתר

¹⁸ עיין תורה מט אות ו' שעיקר סתרי תורה יתגלו לעתיד לבוא והיינו הך כי לעתיד לבא הוא יום שכולו שבת כדלקמן בתורה נט

¹⁹ בתרלז - וז

וכל אחד לפי כשרותו כן נתציין ונתסמן אצלו גדולה דהיינו שפלות כנ"ל, כדי לקבל אח"כ בתוך הציונים של הגדולה דהיינו השפלות, את ירכתי צפון הנ"ל דהיינו את הסתרי תורה. כי הגדולה דהיינו השפלות/ס"ה של הכשירי דור, היא ס"ה בחי' כלי אל התחדשות התורה כי אין התורה מתקיימת אלא במי שדעתו שפלה כמבואר בתענית ז.. בבחי' (ס"ז):

אות י

מבאר שכיון שהגדולה שמקבלים כשרי הדור היא ע"י התשובה מאהבה של שבת, והשבת היא בחי' דבור הקדוש/ס"ה, לכן פגם הדבור אפילו של הדור פוגם בהארת השבת הזו גם אצלם כי נפגם החכמה, ועי"ז נופלים מבחי' אין ואזי לא מצליחים להחזיר הכבוד אליו ית', אבל העולם ממשיך לכבדו כיון שכבר נעשה מכובד אצלם ואזי נופל לגאווה ולוקח הכבוד לעצמו
כי הגאווה היא מדת הטבעית באדם/ס"ו ורק אור החכמה הנ"ל מבטל אותה (בבחי' כח-מה, מה כוחי, וכמבואר בתורה פג תנינא שחכמה נקראת רחוק כי היא השגה עד כמה הוא רחוק מלהשיג באמת ומדה זו היא שרש הענוה והשפלות כמבואר בתורה קצו) וצריך לשמור מאד שלא לאבד אותה כי אזי ממילא יפול לגאווה.

ואלו הכשירי הדור, צריך להם להתבונן מאד בההוד והדר/י והגדולה הבאה להם ע"י השבת שמחלקת לכל סטרי תשובה מאהבה, כי ע"י התשובה של שבת נעשו בחי' אין וזכו בכבוד אלקים דהיינו גדולה בעיני הבריות שמכבדים אותם בכבוד שמים, אבל צריך להזהר שלא יכשלו בגאווה. כי לפעמים כשהדור אינם שומרי את פיהם בדבור פגום כגון לשה"ר (ודברים בטלים) וכ"ש בשבת אפילו בסתם דבור חול, אזי אין יכולת בידם לקבל בחי' שבת הנ"ל דהיינו תשובה מאהבה שעל ידה זוכים לגדולה דהיינו שפלות. כי שבת תלוי בשמירת הדיבור/ע"א) כמבואר בתורה נד אות ה' שלשה"ר מפיל לבהמיות ובהמה לא יכולה לקבל שבת, וכ"ש בשבת עצמה אפילו דבור חול פוגם עי"בבחי' הכתוב בישעיהו ודבר דבר [ע"ג], ודרשו חז"ל שלא יהא דבורך ע"י של שבת כדיבורך של חול (שבת קיג ע"ב). ואז בגלל הדור כשאינם שומרים את פיהם, דהיינו ע"י חילול שבת לא מאירה השבת תשובה מאהבה אזי אע"פ שפקחי הדור/ע"ה)

^{סד} גם בדפוס ותורלד-תשוב, בתרלו - תשיב (כלשון הפוסק) ומתצו - תשוב

^{סה} כמבואר בריש תורה עב תנינא. והביאור כאן כי דייקא ע"י שמקטינים עצמם ובורחים מכבוד מלכים רודף אחריהם כבוד אלקים (כמבואר בתורה ו') דהיינו גדולה אמיתית שהיא גדולת הש"י שכיון שעושים עצמם אין ומבטלים רצונם לרצונו ית' אזי הכל רואים בהם כבוד שמים ונותנים להם כבוד שמים. ולוליא דבר חיוני שמפריע אזי הגדולה בעצמה שמקבלים גורמת להם ליותר שפלות כמבואר במעשה ממלך עניו, (ובזה הם מתדמים ליוצרים בבחי' בכל מקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותיה) אלא שאצל כשרי הדור כיון שאינם שלימים לגמרי בבחי' לא יאונה לצדיק כל רע לכן אצלם הפגם דבור של הדור פוגם בשפלות שלהם. כפי שיתבאר לקמן.

^{סו} בתרלו - הוא

^{סז} * עיין לעיל סוף תורה נו ד"ה שייך לעיל הערת מוהר"ן שכוננה השמיט כאן רבינו כמה תיבות ע"ש.

^{סה} עיין זוהר בראשית דף לב, שבת איקרי דיבור, ובגין דא דיבור חול אסור בשבת וכו': (פל"ח אות ה')

^{סט} וכן מצינו בבעש"ט הגם שזכה לבחי' לבי חלל בקרבי חשש מהגאווה עיין בעש"ט עה"ת פרשת תבוא אות יא שקודם פטירתו אמר אל תבואני רגל גאווה. וכמבואר במעשה בשבחי הבעש"ט שבא אליו רבו אחיה השלוני והזהיר אותו שמחר יבוא בני אדם חשובים ויכבדוהו שיהיה מאד והבעש"ט כשבאו התחיל משחק בסוסים ונהג מנהג כביכול קלות ראש להראות בעיניהם כקל שלא יכבדוהו. וכן יש שיחה מרבינו שבגללה נהגו בברסלב לא להספיד נפטר כי עד הקבורה שומע הכל ויכול לבא לגאווה.

^ע מה שמכנה את הגדולה הוד והדר עיין רסיסי לילה אות נו עניין קרני הוד של משה רבינו שהם ממדת ההוד דהיינו הרגלין היוצאים לחוץ לקרב רחוקים עי"ש, הכי נמי כאן החכמת אדם תאיר פניו שזוכים ע"י התשובה מאהבה שקבלו משבת עי"ז מתכבדים אצל העולם וזוכים לגדולה לכן הגדולה נקראת הוד כיון שזוכים לה ע"י ההוד והדר שמאיר מפניהם לחוץ בבחי' רגלין היוצאים לגלות מעלתו בחוץ אצל הרחוקים.

^{עז} אע"פ שמביא ראייה מדבר דבר בשבת אין זו ראייה שכל הפגם הוא רק דבור חול בשבת אלא אפשר שהכוונה לפגם הדבור גם בחול ולפ"ז בפשטות הפגם הוא אלשה"ר שזה עיקר הפגם דבור בכלליות ומה שנקט דבר דבר זה רק ללמד שפגם הדבור פוגם בגדולה שמקבלים משבת שהיא במקום להיות שפלות נעשית לגאווה

^{עח} בתשכס - בבחי'

^{עט} ישעיהו נח יג הנ"ל

^{עפ} דפוס דבור מתרלו - דיבורך

^{עק} לעיל כינה אותם חכם הדור וכאן פקח והטעם כי לקמן רומז אותם במעשה משבת לא במה שענה הלל שאין להם חיות פקחות עי"ש.

במקרא פקח לשון פתוח כמ"ש ויפקח ה את עיניה ובחז"ל פקח הפך שוטה ונראה דקאי אעינים דהיינו שיש לו עינים פתוחות לראות דברים שאחרים לא רואים וכן בקרח מה ראה לשטות זו ראה שמואל שיצא ממנו וכן בחז"ל [בראשית ג ז] ותפקחנה עיני שניהם פרש"י לענין החכמה דיבר הכתוב עוד עיין שמות כג ח' השחד יעור פקחים – פרש"י – (כתובות קה מכילתא) אפי' חכם בתורה ונוטל שוחד סוף שתטרוף דעתו עליו וישתכח תלמודו ויכהה מאור עיניו: ולפ"ז מובן למה כינה את חכם הדור פקח כי חכמה היינו פקחות.

משפיעים את השבת, את התשובה הנ"ל, נתחלל אצלם השבת ועי"ז נתקלקל אצלם הארת התשובה שקבלו כשרי הדור מהשבת. **ואז נתקלקל אצלם ההוד והדר והגדולה** דהיינו הכבוד אלקים **הבאה לכשרי הדור ונתגאים** כי פגם הדבור של הדור מפריד החכמה מהגדולה שקבלו ואזי לא מצליחים להיות בבחי' אין ולהחזיר הכבוד להש"י וחולקים אותו לעצמם ומתגאים^א.

וזהו בחי' מה שאמר דוד המלך כשביקש מהקב"ה שיעניש את אויביו שדברו עליו לשון הרע אל שאול המלך (תהלים נט)/^ב חטאת פימו דבר שפתימו וילכדו בגאונם הפשט שמחמת גאותם הם נלכדים בעוון לשון הרע ורבינו דורש להפך שחטאת פימו דהינו פגם הדבור לוכד בגאווה. דהיינו **ע"י חטא הדיבור שלהם, נלכדים כשרי הדור בעון גאווה [א] עיין לקמן תורה קצו שע"י לשון הרע/י שיש בעולם קשה להיות ענו כי לשה"ר מפריד בין הענוה לחכמה וענוה בלי חכמה היא ענוה פסולה ע"י/ש"ה. וזהו גלות השכינה, היינו גלות הגדולה** דהיינו השפלות, **שהוא בחי' מלכות** שמשפיל עצמו להמליך על עצמו בשלימות רק את הקב"ה, זה **בחי' שכינה** דהיינו גדולתו ית' שהיא ענוותנותו ששוכנת עמנו, זה **נפגם** דהיינו גולה ונעלם ונעשה עי"ז אצל כשרי הדור **גאווה** :

עתה יבאר כיצד רמוז במעשה שנתערבו שנים, מי יצליח להכעיס את הלל הנשיא, והלך האחד ובזמן שהלל הנשיא היה עסוק ברחצה, קרא לו מי כאן הלל, מי כאן הלל, ונתעטף הלל ויצא אליו ושאל למבוקשו, ושאל שאלה/ו תמוהה מדוע ראשי הבבליים מאורכות (או גולות), והלל ענה לו מפני שאין להן חיות פקחות, ובוודאי שאם היתה שאלה מטופשת לא היתה נכתבת בגמרא, עיין מהרש"א שכתב שטמון בשו"ת הוזה עמקות גדולה

ורבינו מבאר עפ"י הנ"ל שהשאלה היא מדוע כשרי הדור (ראשי) ע"י שהדור פוגם בדיבור (הבבליים) נפגם אצלם ההוד והגדולה ונהפך לגאווה ונגרם גלות לשכינה (סגל-גלות) והלל ענה לו בגלל הדבור חול בשבת לא מאירה השבת (שאינן להם חיות) את הגדולה שמקבלת מחכם ופקח הדור (פקחות) לכשרי הדור משמע לפי רבינו שהשואל היה חכם גדול עד שקשה להבין מה שאל שהרי בשאלתו מבואר שכבר ידע את כל התורה הזו של רבינו וא"כ מה נעלם ממנו ששאל עליו שהרי ידע שכשרי הדור נופלים לגאווה מחמת פגם הדבור של הדור והגאווה היא גלות השכינה דהיינו שהשכינה היא הגדולה שקבלו אלא שמחמת הפגם נפלה בגלות הגאווה. וכל שאלתו היתה מדוע פגם הדיבור של הדור גורם אצל כשרי ראשי הדור גלות לשכינה. והלל ענה לו שנמנע מהם הארת השבת מה שמקבלת מצדיק דור דהיינו את הארת החכמה שעל

^א **צ"ע מה קדם** למה האין לגדולה או הגדולה לאין כי בתורה ו' משמע שכבוד אלקים זוכים רק מכח שנעשה אין ובורח מהכבוד מלכים וא"כ איך אפשר שיוכה לגדולה ויתגאה בה ואולי כי באמת תחילה קבלו גדולה מחמת השפלות והאין שזכו אבל אח"כ שחמת פגם הדבור נפלו מבחי' אין אבל עדין כיון שכבר הם מכובדים בעולם מחמת הגדולה שהיתה להם לא ברגע אחד מפסיקים לכבדם לכן עד שהעולם תופס שהם מתגאים בינתיים השכינה בגלות. וברוך כלל זה נמשך זמן רב כיון שהעולם מכבד לא מהר מפסיק מלכבד ובפרט שכלפי חוץ בכשרי הדור לא נראה שנוי גדול ע"י הגאווה.

^ב **תהלים נט (יב) אל תהרגם פן ישכחו עמי הניעמו כחילך והורידמו מגנון אדני: (יג) חטאת פימו דבר שפתימו וילכדו בגאונם ומא'לה ומפחש יספרו:**

מצודות דוד – (יג) חטאת פימו – את זה עשה להם בעון חטאת פיהם וכו' ויהיו נלכדים בעבור גאותם. ומאלה – ומרוב הקללה אשר יבוא עליהם ומרב הכחש והרוזן אשר יבואו יספרו הבריות זה לזה את כל הקורות להם ויהיה הדבר זכור ויקחו מהם מוסר:

^ג בחי' כוונתו לקמן בתורה קצו

^ד **ואע"פ שכאן** לא דיבר מלשון הרע אלא מדבור חול בשבת אפשר שזו אותה בחי' שכלפי קדושת שבת אזי דבור חול בה זה כמו לשה"ר בחול. עוד גם נראה שהגדולה היא הארת החכמה דהיינו בחי' כח מה דהיינו הארת מה כוחי בחי' שפלות וכן לקמן בביאור המעשה בגמ' שבת לא מכנה את הגדולה חיות וחיים הם בחי' חכמה כמ"ש החכמה תחיה. נמצא שכמו ששם לשה"ר מעלים את החכמה כן כאן הדבור חול מעלים את הגדולה שהיא החכמה ואזי קשה להיות שפל וענו אלא נופל לגאווה. אבל צ"ע כי שם נופל לענוה פסולה וכאן לגאווה וצ"ע אולי זה היינו הך עפ"י תורה יא בביאור הרב"ח שם ד"ה ונחתינן לאוקורי נפשין שיש שפלות שהיא עמ"נ לאתייקר ולהתכבד. עוד יש לומר על ענוה פסולה שבהכרח כיון שהיא לא ענוה הרי בפנמיתה היא גאווה. כי אין אמצע. אלא כשוה קם זה נופל.

^ה **יש להקשות** על זה שבתורה קצו נגרם ענוה פסולה ולא גאווה ואולי אפ"ל ששם מדבר מי שבטבעו עניו ואזי החכמה גורמת לו לדעת מתי לא להיות עניו אבל כשרי הדור שקבלו עכשיו גדולה צריכים חכמה גדולה לא ליפול עי"ז לגאווה

עיין שם מבואר שאע"פ שהיה לשה"ר של גדולי כשרי הדור דהיינו אהרן ומרים אע"פ משה לא נפגם ענוותנותיה. ונראה לומר כיון שכשרי הדור שאיזותם בבי"ע שהם עולמות הפירוד הם עלולים לנפילה כי אחיזתם עדיין בבחי' מט שערים לשון מט ונופל אבל משה צדיק הדור אחיזתו באצילות ובשער הנ' שכבר אין יכולת בפגמי הדור להפילו כיון שהוא כבר איכות נבדלת בבחי' צורה לגבי חומר כלפיהם. **וצ"ע עיין** תורה מט שם מבואר שגם הצדיק יכול לרדת מהשגתו בעוון הדור ומדובר שם כשהדור נופל בחכמות חצוניות.

^ו **אח"כ שאל** אותו עוד שתי שאלות והן יבוארו בתורה הבאה תורה נט שכשאמר אותה אמרה ביחד עם תורה נח ורק כשנתן אותה למוהרנ"ת חילקה לשתיים.

ידה התשובה מאהבה. ואולי אפ"ל שהיה קשה לו שבגלל הדור יהיה פגם בכשרי הדור והלל ענה לו שפגם השבת אפילו שנעשה ע"י אחרים כבר גורם שנמנע מכולם הארת החכמה שבכח השבת להאיר. (באמת בתורה קצו חסר מדוע פגם הדבור מפריד את החכמה מהענוה אבל כאן זה מבואר שבגלל שפגם הדבור הוא חילול שבת לכן חסר לכשרי הדור הארת השבת שמקבלת מהצדיק הדור דהיינו חיות פקחות דהיינו החכמה תחיה שמאיר הצדיק בשבת)

או אולי אפ"ל כנ"ל שידע תורה קצו שלשה"ר מפריד החכמה מהענוה וסבר שלכן מפיל הלשה"ר של הדור את כשרי הדור לגאווה, ורצה להקניט את הלל לכן שאל שאלה ותשובתה בצידה, למה כשרי דור כשהדור פוגם הדיבור נופלים בגאות דהיינו גלות השכינה ולדעתו היה הלל צריך לענות בעצמך ענית כי הדור פגם בדיבור וחשב להטעותו כדברי רבינו בשיחות הר"ן לב שיש ששואלים שאלה פשוטה רק כוללים התירוץ בקושיא להטעות.

והלל ענה לו מפני שאין להם חיות פיקחות – דהיינו שאמר לו אין זו תשובתה בצידה כדעתך, כי לא הדיבור גורם ישיר לגאווה, אלא הדיבור גורם שא"א לקבל שבת, ולכן א"א לקבל חיות פקחות, דהיינו הארת השבת, ותשובה מאהבה, שמקבלת השבת מפיקח הדור, ולכן נהפך אצלם הגדולה לגאווה.

וזהו פי' השאלה ששאל אדם אחד שרצה להקניט את הלל הנשיא והתשובה שענה לו הלל בגמרא (שבת לא) א' מפני מה ראשיהם של בבליים סגלגלות וענה לו הלל מפני שאין להם חיות פקחות. ועפ"י הנ"ל מבאר רבינו מה ששאל מדוע ראשיהם של בבליים סגלגלות, הכוונה כי בבליים,

היינו הדור הפוגמים בהדיבור בחי' (בראשית יא) כי שם בלל ה' שפת כל הארץ כי בבבל דייקא שם התחיל הקב"ה לערבב את שפת בני האדם משפה אחת של קדש לע' שפות של חול, אחרי שעשו

מגדל בבל שראשו השמימה/ח'. וראשיהם הן כשרי הדור. סגלגלות, היינו סגל גלות רמו לשכינה בגלות כנ"ל שמחמת הדבור חול בשבת לא מאירה הגדולה על כשרי הדור ולכן נופלים לגאווה. כי סגל, זה בחי' ההוד והמלכות הנ"ל, כי סגל רמוז על בחי' סגולת מלכים (קהלת ב), לכן סגל-גלות רמוז על גלות השכינה כנ"ל שגורם הגאווה של כשרי הדור, שנפגם אצלם ההוד והגדולה דהיינו השפלות כנ"ל ונלכדים בגאות: דהיינו ששאל את הלל מדוע כשרי הדור ע"י שהדור פוגם בדיבור נפגם אצלם ההוד ונהפך לגאווה ונגרם גלות לשכינה/ט'.

וזה והשיב' להם/א' הלל הנשיא, מפני שאין להם חיות פקחות דהיינו כנ"ל בגלל הדבור חול בשבת לא מאירה השבת את הגדולה שמקבלת מחכם ופקח הדור לכשרי הדור. כי חיות, זה בחי' שבת

¹ **שבת דף ל: תנו רבנן לעולם יהא אדם ענוותן כהלל ואל יהא קפדן כשמאי מעשה בשני בני אדם [דף לא].** שהמרו זה את זה אמרו כל מי שילך ויקניט את הלל יטול ארבע מאות וזו אמר אחד מהם אני אקניטנו אותו היום ערב שבת היה והלל חפף את ראשו הלך ועבר על פתח ביתו אמר מי כאן הלל מי כאן הלל נתעטף ויצא לקראתו אמר לו בני מה אתה מבקש אמר לו שאלה יש לי לשאול אמר לו שאל בני שאל מפני מה ראשיהם של בבליים סגלגלות אמר לו בני שאלה גדולה שאלת מפני שאין להם חיות פקחות הלך והמתין שעה אחת חזר ואמר מי כאן הלל מי כאן הלל נתעטף ויצא לקראתו אמר לו בני מה אתה מבקש אמר לו שאלה יש לי לשאול אמר לו שאל בני שאל מפני מה עיניהם של תרמודין תרוטות אמר לו בני שאלה גדולה שאלת מפני שדרין בין החולות הלך והמתין שעה אחת חזר ואמר מי כאן הלל מי כאן הלל נתעטף ויצא לקראתו אמר לו בני מה אתה מבקש אמר לו שאלה יש לי לשאול אמר לו שאל בני שאל מפני מה רגליהם של אפרקיים רחבות אמר לו בני שאלה גדולה שאלת מפני שדרין בין בצעי המים אמר לו שאלות הרבה יש לי לשאול ומתירא אני שמא תבעוס נתעטף וישב לפניו אמר לו כל שאלות שיש לך לשאול שאל אמר לו אתה הוא הלל שקורין אותך נשיא ישראל אמר לו הן אמר לו אם אתה הוא לא ירבו כמותך בישראל אמר לו בני מפני מה אמר לו מפני שאבדתי על ידך ארבע מאות וזו אמר לו הוי וזיר ברוחך כדי הוא הלל שתאבד על ידו ארבע מאות וזו וארבע מאות וזו והלל לא יקפיד:

השו"ת הראשון מבואר כאן והשנים האחרים מבוארים לקמן בתורה נט

² **ומסתמא החטא** היה מעין העונש כי הקב"ה מעניש מדה כנגד מידה ועד אז היו כל בני האדם תחת הקב"ה בלא שרים ולכן לשונם היה לשון הקדש וכיון שלקחו את כל הכח הזה במקום להתבטל אליו ית' ועי"ז להתקרב אליו ית' הם נתגאו ורצו לעלות אליו להלחם כביכול (עיין רבינו בחיי), לכן בלל שפתם וחילקם תחת ע' שרים וכעין זה בדקות נעשה אצל כשרי הדור מחמת פגם הדבור של העם שבמקום להתבטל ולהעלות את כל הגדולה שקבלו אליו ית' ועי"ז לזכות לקרבת אלקים נפלאה, הם מתגאים ולוקחים הכבוד לעצמם.

³ **והימיה צ"ע** מנין השואל ידע שהגאווה נגרם ע"י פגם הדיבור, ואם כבר ידע א"כ מה שאל ומה ענה לו הלל שנמצא לכאורה שרק היה חסר לו שלב אחד במהלך דהיינו שפגם הדיבור לא גרם ישיר גאווה וגלות הכבוד אצל כשרי הדור אלא גרם שא"א קבל שבת ותשובה ועי"ז נעשה הגאווה. ואולי כי סל"ד כתורה קצו שהלשה"ר מפריד החכמה מהענוה ונעשה גאווה וכנ"ל ועל זה ענה לו הלל שאינו כן שלא הלשה"ר גורם גאווה אלא הלשה"ר גורם שא"א לקבל שבת וזו אין הארת התשובה וזה גורם שכשרי הדור לוקחים לעצמם את הכבוד שמקבלים עמ"נ להעלות להקב"ה ונעשה גלות השכינה

הנ"ל, בחי' הנאמר במוסף של שבת **טועמיה חיים זכו** (י"ב) כי חיים היא הארת החכמה ובשבת עולה המלכות לחו"ב/יג, וחיים **בחי' תשובה הנ"ל** כי קודם התשובה הוא בבחי' הרשעים בחייהם נקראים מתים אבל ע"י התשובה נעשה צדיק ובפרט תשובה מאהבה שזודן נעשה כזכות ועל צדיק נאמר שאפילו במותם נקראים חיים (ברכות יח.)/י"א, **בחי' מה** שאמר יחזקאל הנביא **(יחזקאל יח)**/י"ו כי לא אחפוץ במות המת וכו' **שובו וחיו**/י"ט כי קודם התשובה הוא נחשב מת כמו שדרשו חז"ל על פסוק זה בירושלמי פ"ב סוף הלכה ג'/י"ג, וע"י תשובה נקרא חי/י"ג, וחיים **בחי' רפואה**/י"ט, **כמ"ש** במעשה מחזקיהו המלך

^א **בגמ' משמע** שהשיב לו לאותו אחד שניסה להקניטו אבל מרבינו משמע שבאו שניהם דהיינו השנים שנתערבו ביניהם אם יצליח האחד מהם להקניט את הלל לכן נקט שהשיב להם וצ"ע.

^ב מוסף של שבת, "תכנת שבת"

^ג **הקדמת הזוהר** דף ה: ע"ש בתחילת דברי הטייעא במתוק מדבש שם

^ד **ברכות דף יח.** כי החיים יודעים שימותו אלו צדיקים שבמיתתן נקראו חיים שנאמר ובניהו בן יהוידע בן איש חי רב פעלים מקבצאל הוא הכה את שני אריאל מואב והוא ירד והכה את הארי בתוך הבור ביום השלג [יח/ב] בן איש חי אטו כולי עלמא בני מתי נינהו אלא בן איש חי שאפילו במיתתו קרוי חי רב פעלים מקבצאל שריבה וקבץ פועלים לתורה והוא הכה את שני אריאל מואב שלא הניח כמותו לא במקדש ראשון ולא במקדש שני והוא ירד והכה את הארי בתוך הבור ביום השלג איכא דאמרי דתבר גויזי דברדא ונחת וטבל איכא דאמרי דתנא סיפרא דבי רב ביומא דסיתוא והמתים אינם יודעים מאומה אלו רשעים שבחיהו קרויין מתים שנאמר ואתה חלל רשע נשיא ישראל ואי בעית אימא מהכא על פי שנים עדים או (על פי) שלשה עדים יומת המת חי הוא אלא המת מעיקרא:

^ה **שם הלשון** והשיבו וחיו עיין יחזקאל יח (לב) כי לא אֶחָפֵץ בְּמוֹת הַמֵּת נְאֻם אֲדֹנָי יְדוֹד וְהַשִּׁיבוּ וְחִיּוּ:

^ו **הריצ"ח** בשיעור 15 האריך לבאר כאן עפ"י המלבי"ם שם

יחזקאל פרק יח (כה) וְאֶמְרָתֶם לֹא יִתְּכֶן דָּרְךָ אֲדֹנָי שְׁמֵנוּ נָא בֵּית יִשְׂרָאֵל הַדְּרָכִי לֹא יִתְּכֶן הֲלֹא דְרָכֵיכֶם לֹא יִתְּכֶנוּ: (כו) בְּשׁוּב צְדִיק מִצְדָּקָתוֹ וְעָשָׂה עוֹל וּמָת עֲלֵיהֶם בְּעוֹלוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה יְמוֹת: (כז) וּבְשׁוּב רָשָׁע מִרְשָׁעוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיַּעַשׂ מִשְׁפָּט וּצְדָקָה הוּא אֶת נַפְשׁוֹ יַחֲיֶה: (כח) וַיִּרְאֶה וַיָּשׁוּב וַיִּשְׁבּוּ מִכָּל פְּשָׁעָיו אֲשֶׁר עָשָׂה חַיּוֹ יַחֲיֶה לֹא יְמוֹת: (כט) וְאָמְרוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל לֹא יִתְּכֶן דָּרְךָ אֲדֹנָי הַדְּרָכִי לֹא יִתְּכֶנוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל הֲלֹא דְרָכֵיכֶם לֹא יִתְּכֶן: (ל) לָכֵן אִישׁ פְּדָרְכִיו אֲשֶׁפֶט אֶתְכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל נְאֻם אֲדֹנָי יְדוֹד שׁוּבוּ וְהַשִּׁיבוּ מִכָּל פְּשָׁעֵיכֶם וְלֹא יִהְיֶה לָכֶם לְמַכְשׁוֹל עוֹן: (לא) הַשְּׁלִיכוּ מֵעַלְיֶכֶם אֶת כָּל פְּשָׁעֵיכֶם אֲשֶׁר פְּשַׁעְתֶּם בָּם וַעֲשׂוּ לָכֶם לֵב חָדָשׁ וְרוּחַ חֲדָשָׁה וְלָמָּה תִּמְתּוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל: (לב) כִּי לֹא אֶחָפֵץ בְּמוֹת הַמֵּת נְאֻם אֲדֹנָי יְדוֹד וְהַשִּׁיבוּ וְחִיּוּ:

עיין מלבי"ם – (כח) ויראה – אבל אם יראה בעין שכלו, וישב מכל פשעיו אשר עשה – ויעשה תשובה על העבר, אז מכל פשעיו אשר עשה חיו יחיה – שאז יתהפכו העונות לזכיות, וזה ג"כ מטעם שישקוף על הערך הצרופי, שכפי מה שהרשיע קודם כן יגדלו זכיותיו אח"כ: **(כט)** ואמרו בית ישראל – וגם ע"ז יטענו שלא יתכן דרך ה' – שאיך יעשה מעונות זכיות והרשע איך ישיב להיות צדיק, ואיך יגדל חטא הצדיק מחטא הרשע, זכות הרשע מזכות הצדיק, והתשובה גם ע"ז שאין זה שינוי בדרך ה' רק בדרכיכם – שהוא לא יתכן – על תוכן אחד, כי אתם משנים אותו בכל עת: **(ל)** לכן – וע"י שאתם משנים דרכיכם איש כדרכיו אשפט אתכם בית ישראל – שלכן אשפט אתכם כפי שני הדרכים, ואערוך דרכו עתה נגד הדרך שהלך בו מקודם, שלפ"ז יגדל זכות הבעל תשובה, כפי גודל העוון והתגברות על יצרו שכבר הורגל, בחטא, עד שע"י העונות הקודמים אשר משלו בנפשו יגדל כחו עתה אם הטח את לבבו אל הקדש, וכפום צערא אגרא, וכן יגדל בערך זה חטא הצדיק העוזב דרך הטוב שכבר הורגל בו והיה קנין בנפשו, וע"כ שובו והשיבו מכל פשעיהם – ר"ל השתדלו לעשות תשובה מאהבה, עד שלא לבד שתשובו אתם בעצמכם להבא, רק שתשיבו את המעשים הרעים ופשעיהם הקודמים אל הטוב עד שיהיו מהעונות זכיות, ולא יהיה לכם למכשול עון – ר"ל אל תשובו תשובה הקלה שהיא תשובה מיראה, שעדיין לא נתכפרו עונות הקודמים ונעשה מהם שגגות כאילו נכשלתם בעון מצד הכשלון, שהוא השגגה, רק תשובו מאהבה עד שיוסר גם המכשול שהוא השוגג: **(לא)** השליכו – אולם אם לא באתם לידי מדה זו לעשות תשובה מאהבה, עכ"פ השליכו מעליכם את כל פשעיהם – כמשליך מעליו משא כבד (ובזה תרויחו עכ"פ שלא יהיו עוד במדרגת פשעים שהם מרדים, כי בתשובה מיראה יעשה מהזדונות שגגות) ועשו לכם לב חדש – ר"ל בחירה חדשה, כי הלב הוא הכח המושל, והרוח הוא המעלה ציוריו על הלב, ועד עתה הרוח העלה ציורים רעים לכל עון ולכל חטאת, וכן משל גם הלב בבחירתו לעשות רע ועתה השתדלו שלא יעלה הרוח רק ציורים טובים לתורה ועבודה ויראת ה', והלב ימשול ביראת אל כל היום, ולמה תמותו בית ישראל – עשו תשובה כדי שלא תמותו, כי עתה מדבר מתשובה מיראת העונש, וגם תשובה כזאת אקבל הגם שהיא קטנה בערכה, משני טעמים. **(לב)** א] כי לא אחפץ במות המת – ב] שע"י תשובה זאת תבואו אח"כ לידי תשובה מאהבה, והשיבו – גם עונות הקודמים אל הזכות וחיו – חיי הנצחיות:

^י **הובא גם בקהלת רבה** פרשה ט פסקה ד (אמר רבי חייא רבה [ובירושלמי – רבי חייא רובא]) ורשעים קרוים מתים דכתיב (יחזקאל י"ח) אם אחפוץ במות המת וכי המת מת אלא אלו הרשעים שאפילו בחייהם קרוים מתים.

^{י"א} **ועוד י"ל** כי תשובה בתורה לה היא להשיב את המלכות לאתר שממנה ניטלה והמקום הזה הוא החכמה וחכמה נקראת חיים כמ"ש ימותו ולא בחכמה וכתיב החכמה תחיה.

^{י"ב} **הריצ"ח** שיעור 15 דקה 42 שבת דף נה. אמר רב אמי אין מיתה בלא חטא ואין יסורים בלא עוון וזה שמבואר בגמ' (ברכות ח.) פג מחלות ותתקן מיתות יש בעולם כמנין תוצאות כמ"ש ה' אלקים למוות תוצאות נמצא מעט מיני יסורים על עוון מהרבה מיני מיתות על חטא כי חטא היינו שוגג בודאי יש יותר מעון שהוא מזיד.

שם דקה 44 ד' פעמים ה', הוא האלקים גמט' תתקן סגולה להנצל מיתה.

דקה 45 משנה תורה להרמב"ם יש בו פג הלכות כך כתב הרמב"ם מי שימנה מנין ההלכות שכתבתי ימצא פג הרי שע"י משנה תורה ניצל מכל מחלה בחי' שבת שעל ידה ותחלימיני ותחייני. ואמר בשם חכם פלוני שעל כן מי שילמד כל הרמב"ם מובטח לו שיצא מכל מחלה שיש בעולם.

שחלה ובא אליו ישעיהו הנביא ואמר לו שכיון שלא נשא אשה הוא ימות ואין לו חלק לעוה"ב, ומיד התפלל חזקיהו מקירות ליבו (ברכות י:): ושב בתשובה שלימה ומיד חזר ישעיהו ואמר לו שהקב"ה קיבל תפילתו להתרפא ולחיות עוד טו שנים, אז חזר חזקיהו בשבח ותודה להש"י ובתפלתו אמר **(ישעיה לח/כ)** **ותחלימני ותחיניני/כא** וכמבואר בכהאריז"ל/כב) שסיבת החולי הוא שאור החכמה הנקרא חיים נסתלקה ממנו. וזה פירוש שענה לו שאין להם חיות פקחות דהיינו שאין מקבלין^{כג} חיות, בחי' שבת הנ"ל, מפקחי הדור, מחכמי הדור הנ"ל, מבחי' משה הנ"ל, כי א"א להם לקבל שבת, בחי' תשובה, מחכם הנ"ל, אלא ע"י שמירת הדיבור כנ"ל. אבל הדור שהם בחי' בבליים כנ"ל ומחללים שבת ע"י דבור חול בשבת, גורמים שאין כשרי הדור מקבלין חיות שבת כנ"ל, דהיינו עי"ז ראשיהם, שהם כשירי הדור לא מאיר עליהם אור הגדולה דהיינו השפלות משבת, ועי"ז הגדולה שלהם היא סגל"ד גלות. דהיינו ההוד והגדולה אצלם בגלות, היינו שנפגם בחי' מלכות. וזהו גלות השכינה, שנפלים בגדלות ח"ו :

עד כאן ביאור חברותא לתורה נח

הוספה

זהר הקדוש / ויחי דף רמה: ודף רמו.

ומפרש ואמר **תא חזי צדיק אחסין לה להאי ארץ ואריק עלה ברכאן בכול יומא** בא וראה היסוד לז"א הנקרא לדיק הוא מוריש למלכות הארת המוחין לז"א ומשפיע לה שפע ברכות ככל יום, וי'היב לה תפנוקין ועדוניה בנגידו עלאה דנגיד עלה ועוד נטון לה תענוגים ומעננים בהמשכת שפע העליון שממשיך מהבינה, **והא אוקימנא מלה** וכבר פירשנו דבר זה למעלה דף רלה ע"ב, ור'זא דקתיב וזה סוד מה שכתוב **מאשר שמנה לחמו** מאשר שהוא היסוד לז"א נעשית שמנה דהיינו מלכה שפע המלכות הנקראת לחמ"ז דהיינו לח"ס ו', להם של היסוד שהוא סוד ו' זעירא, **והוא? תן מעדני מלה** והיסוד יתן מעדנים למלכות הנקראת מלך לפי שמוכרת על התחנותים (כמבואר בס). **ועם קל דא מלה אחרא** ועם כל זה יש במלת אשר פירוש אחר, דהיינו שרומזת גם על הבינה שכל האושר והשפע בא ממנה, **קמה דקתיב, ראיה בנות ויאשריה** לרואה בנות הם אבני הבנין דהיינו הז"ס שמאשרים אותה לפי שהיא משפעת להם השפע, **ועל דא אקמה לאה** ועל כן

^כ **ישעיה פרק לח** (א) בימים ההם חלה חזקיהו למות ויבוא אליו ישעיהו בן אמוץ הנביא ויאמר אליו ביה אמר ידוד צו לביתך פי מת אתה ולא תחיה: (ב) ויבס חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ידוד: (ג) ויאמר אנה ידוד זכר נא את אשר התהלכתי לפניך באמת ובכל שלם והטוב בעיניך עשיתי ויבך חזקיהו בכי גדול: (ד) ויהי דבר ידוד אל ישעיהו לאמר: (ה) הלוף ואמרת אל חזקיהו ביה אמר ידוד אלהי דוד אביך שמעתי את תפלתך ראיתי את דמעתך הנני יוסף על ימיה חמש עשרה שנה: (ו) ומכף מלה אשר אצילה ואת העיר הזאת וגנותי על העיר הזאת: (ז) וזה לך האות מאת ידוד אשר יעשה ידוד את הדבר הזה אשר דבר: (ח) הנני משיב את צל המעלות אשר ירדה במעלות אהו בשמש אחרנית עשר מעלות ותשב השמש עשר מעלות במעלות אשר ירדה: (ט) מכתב לחזקיהו מלה יהודה בחלתו ויחי מחליו: (י) אני אמרתי בדמי ימי אלכה בשערי שאול פקדתי יתר שנותי: כש"י (י) אני אמרתי דמי ימי – כשראיתי ימי דמי, נשממו ותריסה כמו נמה כל עם כנען (נפני' ה) כלומר כשחלתי אמרתי אלכה בשערי שאול עתה אמות, לפי שעד אותו היום לא נתרפא חולה. (צ"ע עיין סנהדרין קז: וב"מ פג. עד אלישע לא הוה דחליש ואיתפח) (יא) אמרתי לא אקראה יה יה בארץ החיים לא אביט אדם עוד עם יושבי חדל: וגו'..... (כא) ויאמר ישעיהו ישאו דבלת תאנים וימרחו על השחין ויחי:

^{כא} **הריצ"ח** שיעור 15 דקה 68 באר טעם שרבינו הביא דייקא פסוק זה כאן כיון שכאן השורש לתחלימני ותחיני שהרי לפני כן מעולם לא היה מציאות כמבואר בפרש"י כאן פסוק י' ואני חשבתי בדמי ימי אלך פרש"י לפי שעד אותו היום לא נתרפא חולה נמצא

שם דקה 70 מבאר פסוק יא אמרתי לא אראה י-ה י-ה בארץ החיים יש שם פרש"י בסוגריים אבל כולם מביאים אותו (יא) (תוספות אמרתי לא אראה יה – לא אשתמש עוד בשם של יה. בארץ החיים – חיים משתמשין בו אבל המתים אינם רשאים שנאמר לא המתים יהללו י-ה חק למתים שאין מוכירין שם בן שתי אותיות לעולם ע"כ). ומבאר הריצ"ח שהכוונה לשם שמחבר עוה"ז לעוה"ב כמבואר בגמ' (מנחות כט) עוה"ז ה' עוה"ב י' וכתב האריז"ל כשמכים זה בזה (י' כפול ה') יוצא נ', הוא שער הנ' שמשם הרפואה לחולה כמבואר באריז"ל, ולכן מת שנפרד נשמה מגוף דהיינו בחי' עוה"ב מעוה"ז לכן לא יכול לומר שם י-ה כמ"ש לא המתים יהללו י-ה. בזהר כתוב על אליו דהיינו י-ה כתוב הנסתרות לה' אלקינו. וה הגלות לנו ולבנינו.

^{כב} **עיין שער הפסוקים** – ספר תהילים עה"פ ה' יסעדנו על ערש דוי כל משכבו הפכת בחליו:– הנה ענין החולה, הוא לסבת שאור החכמה הנקרא חיים, כמשה"ה והחכמה תחיה בעליה, נסתלקה ממנו. והנה החכמה היא יו"ד שבשם כנודע, וכשהוא מסתלק מן האדם, נעשת לו דו"ג, שהוא הפוך יו"ד, כי נהפכה מרחמים לדין, וע"כ נפל בחולי. גם יו"ד במספרה עשר, וגם היא נהפכה ונעשת ערו, להורות על המטה ששוכב עליה בחליו. ולכן כדי שיתרפא, צריך שהקב"ה יסעדנו על ערש דו"ג שלו, שבא לו מחמת חסרון שפע החכמה. וכאשר יסעדנו, וימשיך לו מזון מן החכמה, כנזכר בוזהר בפרשת בשלח, כי מזון החולה נמשך מן החכמה, ואז כל משכבו שהם הערש והדוי הנזכר, נהפכים לו בחליו לטוב, ונעשית עשר ויו"ד, ועל ידי כך מתרפא:

^{כג} בתורלד - מקבליים

אמרה לכה שהיא סוד המלכות דבינה, באשרי פי אשרוני כנות לפי שאני בחי' אשר, וכלא שפיר וכל ב' הפיושים נלקו יחדיו, כי גם משפע הבינה מתמלאית המלכות.

ומפרש ואמר ותא קוזי בל וראה כי היסוד נקרא אשר על סם הבינה שממם נמשך השפע אליו, וזה שאמר מעלמא דאתי אתמשיך ונגיד להאי צדיק מהבינה הנקראת עולם הבא נמשך השפע ליסוד דז"א, למיהב תפנוקין ועדוניהן להאי ארץ כדי לתת תענוגים ומעדנים למלכות, דאיהו לחם עוני כשהיא בחי' לחם עני, ואתעביד לחם פנג ועי"ז נעשית לחם של תענוג ושמן הדא הוא דקתיב, מאשר מבינה שמנה לחמו של המלכות, והוא הבינה הנקראת "הוא": תן מעדני מלך ודאי דהיינו מעדנים למלכות, וקא אוקימנא והרי כבר פירשנו ענין זה לעיל (בדף רלה ע"ג). (רמ"ק וכו"פ ומפרשים)

(דף רמו ע"א) תא קוזי בל וראה מס"כ מאשר שמנה לחמו אשר דא הוא אתר דכלא מאשרין ליה זה הוא המקום שכולם מאשרים ומשכחים אותו, ומאי איהו ומי הוא, עלמא דאתי היא הבינה הנקראת עולם הבא, דעלאי ותתאי מאשרין ליה ונקספין ליה (ה"ג רמ"ק) שעליונים ותחתונים מאשרים אותה ומתאווים לקבל שפע ממנה.

ומס"כ שמנה לחמו שאל מאן מי הוא סוד הלחם, כי עד כאן לא פריש מאן הוא אתר עד כאן לא פירש מי הוא מקום הלחם, ואמר אלא אית לחם ואית לחם לאלא יש שני מיני לחם, כמה דאית אילנא ואית אילנא כמו שיש שני מיני אילנות, ומפרש אית אילנא דתיי יש עץ החיים שהוא ז"א, ואית אילנא דתלייא ביה מותא ויש עץ שתלוי בו המות, והיינו המלכות שרגליה יורדות מות, אבל כל עצמותה הוא באלילות וכולה חיים גמורים, כמו כן אית לחם דאקרי לחם עוני יש לחם הנקרא לחם עוני שהוא המלכות, ואית לחם דאקרי לחם פנג ויש לחם הנקרא לחם שמן ומעונג (אולי הוא מלשון פנג, המובא ביחזקאל כז יז, שמפרש רש"י פנג הוא הפרסמון, שהוא פרי שמן), ומפרש ומאן איהו ומי הוא לחם השמן, ואמר דא ר' זה הוא ר' דש הוי"ה שהוא ז"א, ודא הוא לחמו, לחם ר' לחם שהוא אות ר', ועל דא קתיב, הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, מן השמים ודאי מן ז"א הנקרא שמים.

ואמר ועל דא ועל סוד זה כתוב מאשר שמנה לחמו פירוש לחם ר' דהיינו ז"א, דקא מיניה אתון האי אילנא כי מבינה נזון עץ זה שהוא ז"א, והוא מעשרת אותו ובינה מעטרת אותו במוחין גדלות פדקתיב בעטרה שעטרה לו אמו כי בינה היא אמו של ז"א, וכד איהו נקיט וכשז"א מקבל המוחין מבינה, ודאי הוא ז"א תן מעדני מלך ומפרש ומאן מלך מי נקרא מלך, ואמר דא פנטס ישאל זו היא המלכות הנקראת מלך על סם שמולכת על התחתונים ומשפעת להם, דקא מיניה אתונת כי מוז"א היא ניוונית, והוא יתיב לה על דא דצדיק דרנא קדישא את קיימא וז"א נתן לה את השפע על ידי היסוד שהוא מדרגה קדושה אות ברית, ומתקא לשאר דרגין דלתתא וממלכות יורד שפע המזון לשאר מדרגות שלמטה דהיינו לעולמות דז"ע, וכלהו פגוונא

דלעילא וכולם הם כעין של מעלה, ר"ל כמו שבאלילות נמשך השפע מבינה לת"ת וממנו ליסוד וממנו למלכות, כך בעולמות דז"ע נמשך השפע דרך השתלשלות ממדרגה למדרגה עד סוף כל העולמות. (רמ"ק ומק"מ ומפרשים)

בספרא דרב המנונא סבא בספר הרוים שכתב רב המנונא סבא, אמר הכי אמר שם כך, מאשר שמנה לחמו פירוש דא לחם שבת זהו לחם ושפע של הבינה הנקראת שבת הגדול, והיא בחי' יום שכולו שבת, דאיהו פנג על חד תרין שהוא שמן ומעונג כפול מלחם של ימות החול שהם בזו"ו, פדקתיב לקטו לחם

משנה, מאי לחם משנה מה כוננו לפי הסוד, אלא תרי לחם לאלא הם כנגד שני מיני לחם, דהיינו לחם מן השמים שפע מן ז"א הנקרא שמים, ולחם מן הארץ דהיינו שפע מן המלכות הנקראת ארץ, ומפרש דא הוא לחם פנג לחמו של ז"א הוא לחם שמן ומעונג, ודא הוא לחם דמסכנא ולחמה של המלכות הוא לחם עוני, ובשבת אתפיל לחם תתאה בלחם עלאה בשבת נכלל לחם התחתון שהוא המלכות בלחם העליון שהוא ז"א, כלומר שמתחדים ז"ו"ן ביחוד עליון, ואתברך האי בגיני האי ומתברך ז"א כדי להשפיע למלכות, ואיהו לחם משנה וזה גם כן נקרא לחם משנה לפי שז"א מקבל מהבינה חלקו וחלק המלכות.

ותו הנה אמר ועוד היה אומר רב המנונא סבא, לחם משנה דשבת לחם משנה של שבת ר"ל ז"ו"ן שהם שני מיני לחם המקבלים שפע מבינה הנקראת שבת, נקיט משבת עלאה ז"א מקבל השפע מבינה שהיא סוד שבת הגדול, דאיהו נגיד ואנהיר לכלא ואח"כ ז"א ממשיך השפע ומאיר למלכות ולכל התחתונים, ואתחבר לחם בלחם, ואיהו משנה וזו מתחבר ומתחד ז"א במלכות, וזה גם כן נקרא לחם משנה.